

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ.

Τεύχος Α'. Ἀριθ. 9.

Σάββατον 4/16 Φεβρουαρίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγραφα.

Κωνσταντινούπολις, 3/15 Φεβρουαρίου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ.

Ἐγνώσθησαν ὀριστικῶς πλέον καὶ ἐπίσημως αἱ ἐπὶ τὸ καινοφανέστερον βάσεις εἰρήνης ἀποκληθεῖσαι, αἵτινες συνυπεγράφησαν ἐν Ἀδριανουπόλει μεταξύ τοῦ ῥωσικοῦ στρατηγείου καὶ τῶν ὀθωμανῶν πληρεξουσίων Σερβέρ καὶ Ναμικ πασσά, ὡς καὶ ἡ περὶ ἀναχωχῆς σύμβασις. Καὶ αἱ μὲν βάσεις τῆς εἰρήνης δημοσιεύονται ὑπὸ τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τῆς Πετρούπολεως, οὐδαμῶς δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων ἃς ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ τελευταίῳ ἡμῶν ἀριθμῷ, ἐκτὸς μόνον ὅτι ἐπιπροστίθενται αἱ ἐπόμενοι τρεῖς ὅροι :

Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῶν οὐσιωδῶν τούτων βάσεων, οἱ τοῦρκοι πληρεξούσιοι θ' ἀπέλθωσιν εἰς Σεβαστούπολιν ἢ Ὀδητὸν. ὅπως διαπραγματευθῶσι περὶ τῶν προκαταρκτικῶν ὄρων.

Ἄμα τῶν βάσεων τούτων δεκτικῶν γενομένων ἄρξονται διαπραγματεύσεις περὶ ἀναχωχῆς ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν τοῦ πολέμου, θὰ διακοπῶσι δὲ προσωρινῶς αἱ ἐχθροπραξίαι.

Εἰς τοὺς δύο βῆσους ἀρχιστρατήγους ἐπιφυλάσσεται τὸ δικαίωμα τοῦ συμπληρῶσαι τὰς ἀνωτέρω βάσεις καὶ ἰδίᾳ ὄρσαι τὰ στρατηγικὰ σημεῖα, ἅπερ δεόν νὰ ἐκκενωθῶσιν ὡς ἐγγύησις τῆς εὐκρινείας τῶν εἰρηνικῶν διαθέσεων τῆς Πύλης.

Περὶ δὲ τῶν ὄρων τῆς ἀναχωχῆς τὸ ἐπίσημον τηλεγράφημα τοῦ μεγάλου δουκὸς Νικολάου ἐξ Ἀδριανουπόλεως φέρει μόνον τὰ ἐπόμενα :

Ἡ Τουρκία αἶρει τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Εὐξείνου καὶ ἀνακηρύσσει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου. Οἱ Τοῦρκοι ἐκκενοῦσιν, ἐπιτρέποντος τοῦ πάγου, τὸν

Σουλινᾶν, τὸ Ῥουστσοῦκιον, τὴν Σιλιστρίαν καὶ τὴν Βιδύνην, οἱ δὲ Ῥῶσοι ἀφίνουσιν ἐλευθεράν τὴν ποταμοπολίαν τοῦ Δουνάβεως. Ὁ ῥωσικὸς στρατὸς θὰ κατέχη τὰς ἐπομένους παραλίαις χώρας ἐν τῷ Εὐξείνῳ τὰς ἀπὸ τῶν ῥωσικῶν μεθορίων μέχρι Βαλταϊκίου, ἀπὸ Μεσημβρίας μέχρι Δέρκων καὶ τοὺς λιμένας Πύργου καὶ Μηδείας· ἐν τῇ Προποντίδι τὰς ἀπὸ μεγάλου Τσεκμετζὲ μέχρι Σάρκιοϊ (Περιστάσεως)· ἐν τῷ Αἰγίῳ τὰς ἀπὸ Αἴνου μέχρι Μάκρης. Οἱ τουρκικοὶ σιδηρόδρομοί εἰσιν ἐλεύθεροι εἰς τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων· ἐλευθερὰ ἐπίκειται καὶ ἡ εἰς τοὺς λιμένας ἀποστολὴ ταιούτων, ἐξαιρέσει μόνον τῶν πολεμικῶν λαθρεμπορευμάτων. Ἀποκαθίσταται ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία μεταξύ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ὀδητοῦ.

Τὰ ὀνομαζόμενα ἀνωτέρω περὰ λιπ καθορίζουσι τὴν ὁροθετικὴν τῆς ἀναχωχῆς ζώνην διὰ τὴν πρωτεύουσαν καὶ διὰ τὰ ὄχυράματα Καλλιπόλεως. Γραμμὴ ἀγομένη ἀπὸ τῶν Δέρκων καὶ Ἄκ Βουνάρ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου μέχρι Μεγάλου Τσεκμετζὲ ἐν τῇ Προποντίδι εἰς ἀπόστασιν τριάκοντα χιλιαμέτρων ἀπὸ τῆς πρωτεύουσης ἦν τὸ ὄριον τῆς ῥωσικῆς κατοχῆς. Ἐντὸς τῆς κατοχῆς ταύτης εἰσὶ καὶ τὰ πλείστα τῶν ὄχυρωμάτων, ὧν τὰ λοιπὰ εὐρισκόμενα ἐντὸς τῆς οὐδετέρας ζώνης ὀρισθείσης εἰς δέκα χιλιαμέτρων μῆκος. Καὶ ἀπὸ τῶν ὄχυρωμάτων δὲ τῆς Καλλιπόλεως οἱ Ῥῶσοι κατέχοντες τὴν Περίττασιν ἀπέχουσι 30 μόνον χιλιάμετρα.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ὄρων τούτων εἰκάζεται οὐχὶ ἀλόγως ὅτι ὑπάρχουσι καὶ μυστικοί τινες, οὓς ὑπονοοῦσαι ἢ τε Ἀγγλίαν καὶ ἢ Αὐστρίαν ἔλαβον ἐνεργὸν στάσιν. Τοιοῦτοι λέγονται ἡ εἰς τὴν Ῥωσίαν παραχώρησις τοῦ ὀθωμανικοῦ

στόλου πρὸς λογαριασμὸν τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως, ἡ κατοχὴ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Θράκης συμπεριλαμβανούσης καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ ῥωσικῶν στρατευμάτων ἐπιτριεῖται ἢ μέχρι τῆς ἀποτίσεως τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως, τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν ἐλευθεροπλοῖαν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ τελευταίον ἢ ἐν ἐνδεχομέναις περιπτώσεσι κατάληψις ὑπὸ τῶν Ῥώσων τῆς Κων/πόλεως καὶ τῆς Καλλιπόλεως. Οἱ ὑποτιθέμενοι οὗτοι μυστικοὶ ὅροι καὶ ἡ ῥωσικὴ ὁροθεσία τῆς Βουλγαρίας, ὡς καὶ ἡ ἀπαίτησις τῆς Ῥωσσίας ὅπως λάβῃ ὀπίσω τὴν Βεσσαραβίαν ἐξήγειραν πλέον πρὸς ποτε τὰς ὑπονοίας τῶν δύο τούτων δυνάμεων καὶ κατέστησαν τὰ μάλιστα ἐνεργὸν τὴν στάσιν αὐτῶν. Καὶ ἡ μὲν ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐπιτυχούσα διὰ μεγίστης πλειονοψηφίας διὰ ψήφων 328 κατὰ 124, τὴν ἐπιψήφισιν τῆς αἰτηθείσης συμπληρωτικῆς πιστώσεως τῶν β ἐκτομμυρίων λιρῶν στερελινῶν διέταξεν ἀμέσως τὸν στόλον αὐτῆς νὰ εἰσπλεύσῃ τὸν Ἑλλησπόντον. Ἄδεια πρὸς τοῦτο ἐζητήθη παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας κυρίου Λαχιάρδου τὴν παρελθούσαν κυριακὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ εἰσπλοῦς τοῦ στόλου σκοπὸν ἔχει τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐνταῦθα ἄγγλων ὑπηκόων. Ἄλλ' ἡ Ὑψηλὴ μὴ ἀποδεχομένη τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἀναφερομένη εἰς τὰς συνθήκας καὶ εἰς τὴν τελευταίαν μετὰ τῆς Ῥωσσίας συνεννόησιν ἤρνηθη ἀπολύτως τὴν ἄδειαν ταύτην ἐπειποῦσα ὅτι δὲν θ' ἀντιτῆ μὲν διὰ τῆς βίας εἰς τὸν εἰσπλοῦν ἀλλὰ θὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς ἀθετήσεως τῶν συνθηκῶν. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἀνέστειλε τὸν εἰσπλοῦν τοῦ στόλου ὅπως ἀνερχθῆ εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ, ἥτις αὐστηρότερον καὶ ἐντονώτερον ἐπανελάβε τὴν διαταγὴν τοῦ εἰσπλοῦ τοῦ στόλου. Πράγματι δὲ ὁ στόλος ἤρξατο διαβαίνων τὸν Ἑλλησπόντον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς τετάρτης, καθ' ἣν δ' ὦραν γράφομεν, πέντε ἀγγλικὰ θωρηκτὰ εἰσιν ἠγκυροβολημένα μετὰ τὴν Χάλκη καὶ Πριγκήπου.

Ὁ εἰσπλοῦς οὗτος τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου περιέπλεξε φοβερῶς τὰ πράγματα καὶ τὴν θέσιν τῆς Τουρκίας. Ἄμυ γνωσθείσης τῆς εἰδήσεως ταύτης ἐν τῷ ῥωσικῷ στρατηγεῖν, ἀπεστάλη ἐνταῦθα μετ' ἰδιαιτέρας ἀποστολῆς ὁ ἄλλοτε πρῶτος διερμηνεὺς τῆς ῥωσικῆς πρεσβείας κ. Ὀνού. Ὁ ῥώσος ἀπεσταλμένος ἀρριόκομος τὴν τρίτην ἀνεκοίνωσεν, ὡς ἐγνώσθη, ὅτι, ἐὰν μὲν δοθῇ ἄδεια εἰσπλοῦ εἰς τὸν ἀγγλικὸν στόλον, ἡ Ῥωσσία θὰ προβῆ εἰς κατοχὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν δὲ δὲν χορηγηθῆ μὲν ἡ ἄδεια, ἀλλ' ὁ στόλος εἰσέλθῃ διαμαρτυρομένης τῆς Τουρκίας ἡ Ῥωσσία πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς θὰ λάβῃ προσωρινὴν καὶ φιλικὴν κατοχὴν τῶν περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἐν τῇ δυσχερείᾳ καὶ ἀκροσφραλεῖ ταύτῃ θέσει μέγα συνεκλήθη τὴν τετάρτην ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σουλτάνου ἐν τοῖς ἀνακτόροις συμβούλιον, ἐν ᾧ παρήσαν ἐκτὸς τῶν ὑπουργῶν καὶ οἱ πρῶτοι ὑπουργοί, οἱ πρόεδροι καὶ ἀντιπρόεδροι τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς, γερουσιασταὶ τινες καὶ βουλευταί. Ἐν τῷ συμβουλίῳ πολὺς περὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἐγένετο λόγος, ἀπερασίθη δὲ ν' ἀποσταλῆ παρὰ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ὁ Ναμίκ πασῆς ὅπως συνεννοηθῆ μετ' αὐτοῦ ποῖα τὰ ἐννοούμενα διὰ τῆς λίαν ἀορίστου φράσεως τὰ περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὧν τὴν κατοχὴν ζητεῖ ἡ Ῥωσσία. Ὁ ὑπουργὸς ἀπῆλθεν ἐνταῦθεν τὴν τετάρτην μεταβαίνων εἰς Ἀδριανούπολιν παρὰ τῷ μεγάλῳ δουκί.

Κατ' ἄλλην ἐκδοσιν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐτηλεγράφησεν αὐτὸς οὗτος εἰς τὸν Σουλτάνον ὅτι ἀπέναντι τοῦ εἰσπλοῦ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου τὰ στρατεύματα αὐτοῦ θὰ καταλάβωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὸ συμβούλιον ἀπεράσισε νὰ ὑπογράψῃ πρακτικόν, δι' οὗ ἀποδέχεται κατ' ἀνάγκην τὴν κατοχὴν ταύτην, ἀπεστάλη δὲ ὁ Ναμίκ πασῆς ὅπως μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς συμφωνήσῃ περὶ τινῶν λεπτομερειῶν σχετικῶν πρὸς τὴν κατοχὴν.

Ἢ δὲ Ἀυστρία ἀφοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι δὲν ἀ-

ποδέχεται εἰρήνην ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῶν συνυπογραψαῶν τὴν παρισινήν συνθήκην δυνάμεων ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν εὐρωπαϊκοῦ συνεδρίου καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὰς δυνάμεις ταύτας—ἐκτὸς εἰς τὴν Τουρκίαν— πρόσκλησιν, ἐν ᾗ προτείνει μὲν ὡς ἔδραν τοῦ συνεδρίου τὴν Βιέννην, προστίθησι δὲ ὅτι γενήσεται σκέψις ἐὰν ἐν τῷ συνεδρίῳ παρασταθῆσονται πρῶτιστα μὲν ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ρουμανία, εἶτα δὲ ἡ Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιον. Καὶ πᾶσι μὲν αἱ ἄλλαι δυνάμεις ἀπεδέξαντο τὴν πρόσκλησιν, ἀλλ' ἡ Ῥωσσία δὲν ἀπήντησεν εἰσέτι ἢ εὔρεν ὑπεκρυγὰς τινας, οἶαν φερ' εἶπειν, ὅτι τὸ συνέδριον δέον νὰ συνέλθῃ ἐν δευτερευούσῃ τινὶ πόλει καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀπέναντι τῶν τοιούτων ὑπεκρυγῶν καὶ τῶν ἀύξουσῶν καθ' ἐκάστην ἀξίωσεων τῆς Ῥωσσίας, ἡ Αὐστρία διέταξε τὴν ἐμπόλεμον κατάστασιν μεγάλου μέρους τοῦ στρατοῦ αὐτῆς καὶ συνεκέντρωσεν εἰς τὰ μεθόρια Σερβίας, Βοσνίας καὶ Ρουμανίας στρατιωτικὰ σώματα, δι' ὧν προέβη, λέγεται, ἢ προβαίνει ὁσονοῦπα εἰς τὴν κατοχὴν τῶν δύο πρώτων ἐπαρχιῶν.

Ἐνώπιον τῶν σπουδαιοτάτων τούτων γεγονότων, δευτερεύουσιν ὅλως ἔχει σημασίαν ἢ εἰς Ἀδριανούπολιν ἀποστολὴ τοῦ Σπρρέτ πασῆς ὅπως συνυπογράψῃ μετὰ τῶν ῥώσων πληρεξουσίων στρατηγοῦ Ἰγνατιῆ καὶ κ. Νελιδῶφ τοὺς προκαταρκτικούς ὅρους, εἰς οὓς ἀναπτυχθήσονται αἱ βάσεις τῆς εἰρήνης. Οὐδόλως ἐπίσης ἄπορον, καθ' ὃ ἀπορρέον ἐξ αὐτῆς τῆς φοβερῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ὅτι ἐκρίθη ἀναγκαστικὴ ἡ τῆς Βουλῆς διάλυσις. Πρὸς ἔπαινον τῶν χριστιανικῶν μελῶν τῆς διαλυθείσης ταύτης Βουλῆς ὀρείλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι γενναίαν ἤρε φωνὴν κατὰ τῶν φρικωδῶν κακουργημάτων τῶν βλασφημῶν καὶ Κιρκασίων, ὧν οἱ ἄθλοι καὶ ἰδίᾳ οἱ περὶ Βιζύην, ἧς ἀπέκτειναν περὶ τὰς διασχίλιας ἀθώας ψυχὰς καὶ τὴν ὁποίαν κατηρήμωσαν, ὑπερβαίνουν πᾶσαν ἀνθρωπίνην διάνοιν.

Τὸ ἐλληνοτουρκικὸν ἐπεισόδιον ἔληξεν εἰρηνικῶς, τῶν μὲν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἐγγυηθειῶν τῇ Ἑλλάδι ὅτι τὰ δίκαια τοῦ ἑλ-

ληνισμοῦ ληρθήσονται ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ συνεδρίῳ, τῆς δὲ Ἑλλάδος ἀποσυρᾶσης τὰ στρατεύματα αὐτῆς ἐκ Θεσσαλίας. Ἐὰ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην δικαίως ἐπιμένοντα συνοψίζονται εἰς τὰ ἐπόμενα.

Τὴν τρίτην καὶ τὴν τετάρτην τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος οἱ ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωποι τῶν ἐξ μεγάλων δυνάμεων συνῆλθον εἰς συνεδρίασιν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς ῥωσικῆς πρεσβείας.

Μετὰ τὰς συνεδριάσεις ταύτας ὁ πρεσβευτὴς κ. Σαβούρφ, ὡς ἀρχαιότερος τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν, μετὰ τὸν πρῶτον πουργῶ κ. Κουμουνδούρφ καὶ παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶ κ. Θ. Δηλιγιάννη, ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς ἐκ μέρους τῶν μεγάλων δυνάμεων, ὅτι ἂν ἀνεκάλει τὸν εἰς Θεσσαλίαν εἰσβαλόντα τακτικὸν στρατὸν, αὐταὶ ὑπέσχοντο νὰ προνοήσωσι περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς τιμῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, ὑποστηρίζουσαι καὶ τὰ δίκαια τοῦ ἐλληνισμοῦ ἐν τῷ συγκροτηθησομένῳ συνεδρίῳ.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀνακοίνωσιν τῶν μεγάλων δυνάμεων συνῆλθεν εἰς συνεδρίασιν τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον, μεθ' ὃ ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς ἐδήλωσεν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς ὅτι ἀπεδέχετο τὴν προτεινομένην συμφωνίαν. Ἄφ' ἐτέρου ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργὸς τηλεγραφικῶς διέταξε τὸν στρατηγὸν Σούτσον νὰ ἐπανελθῆ μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατοῦ ἐντὸς τῆς μεθορίου γραμμῆς, ἐκεῖ δὲ νὰ παραμείνῃ.

Τὴν δευτέραν 31/11 φεβρουαρίου, ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν κ. Δηλιγιάννης ἀνήγγειλε τὴν τροπὴν ταύτην τοῦ ζητήματος εἰπὼν ἐπὶ λέξει ὅτι αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις «ἀνελάμβανον ὅπως ἐξακρίθωσι πᾶν μέσον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὁμοφύλων τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας. θέλουσι δὲ ὑποστηρίξαι τὰ ἐλληνικὰ δίκαια ἐν τῷ συνεδρίῳ». Ἐπὶ δὲ τούτου, ἐκπληρωθέντος τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως διετάχθη ὁ στρατὸς νὰ ἐπανελθῇ.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΝ ΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ.

Ότε δ' άρχαίος άσιατικός κόσμος τήν φοβερήν του Θεού άρην επί τήν κεφαλήν επέβριπτε τής γυναικός και παντελώς τήν πρωτοκικότητα αυτής εξαλείφων έταπεινού αυτήν μέχρι του βαθμού άπλής θρακαίνης, ή έλληνική άρχαιότης μόλις έκτυλισσομένη ύπενόει ήδη τήν πλήρη των φύλων ισότητα, αλλά και τήν διάκρισιν των προσόντων και καθηκόντων έκαστου, εξ ής προκύπτει ή άρμονία του κοινωνικού οικοδομήματος. Έν τοις άθανάτοις του μεγάλου ήοιδου ποιήματι παρά τους ήρωας του πεδίου τής μάχης επιφαίνονται ισότιμοι αί πότνια του οίκου δέσποιναι, παρά τον Πρίαμον ή Έκάθη, παρά τον Έκτορα ή Ανδρομάχη, παρά τον Όδυσσεά ή Πηνελόπη, παρά τον Άλκίνοον ή Άρήτη, παρά τον Τηλέμαχον ή αιθερόπλαστος και γοητευτική μορφή τής Ναυσικάας. Ό γηραιός Πρίαμος κατά τήν σοβαρωτέραν ώραν του βίου αυτού, και προτραπείς έτι υπό άγγέλου του Διδος όπως μεταβιάς εις το στρατόπεδον των Έλλήνων εξατιθήσεται παρά του Άχιλλεύου τον νεκρόν του Έκτορος, θεωρεΐ καθήκον άνακοινώσαι το διάθημα αυτού εις τήν γηραιάν Έκάθην και έρωτησαι τήν γνώμην αυτής:

Άλλ' άγε μοι τόδ' ειπέ, τί τοι φρεσίν ειδεται εΐναι ;
(Ίλ. Ω. 197).

Ό κορυθαίολος Έκτωρ τήν καταστροφήν τής έκουτου πατρίδος προορώμενος και προαγγέλλων εις τήν έρατεινήν Ανδρομάχην εν τή τηλεικαρδίω αλλά και θελξίφρονι εκείνη σκηνη, ήτις εφειλύσκει τον θαυμασμόν των αιώνων, περι ουδενός άλγος τόσον ή περι τής άγαπητής αυτού συζύγου οτε κέντις Άχαιών χαλκοχιτώνων δακρυόεσσαν άγηται ελευθερον ήμαρ άπούρας. Ό Όδυσσεύς, καιπερ πειρώμενος μεταπεΐσαι άπό του άπόπλου τους έποτημένους Άχαιούς, άλλ' όμως ου δύναται άποκρύψαι οτι το ισχυρότερον παρά τω άνδρι αίσθημα ή άγάπη εστι τής έκουτου συζύγου και ο πόθος αυτής άπούρας, και συγκεκινημένος άνακραζει:

Έκαστος ένα καν μήνα μακράν τής συζύγου του
[μείνη
αδημονεΐ εν τω πλοίω, οπόταν κωλύσει τοϋτο
οί του χειμῶνος τυφῶνες και κύματ' άγρίας θα-
λάσσης 1.

Πῶσα ή Γιλιάς και Όδύσεια μυρίων βριθουσι
τεκμηρίων τς εις τας γυναικας άποδομένης τι-

1) Και γάρ τς θ' ένα μήνα μένων άπό ης αλόγοιο
άσχαλάς συν νηϊ πολυζύγω, ον περ αέλλαι
χειμέρια ειλέωσιν, ορινομένη τε θάλασσα.
(Ίλ. Β. 292—294).

μης. Ένταϋθα επιφαίνεται ή παρθένος Ναυσικάα, ουχι ως παρ' άρχαίους τισι λαοις ονειδος, αλλά σέμνωμα του οίκου και χάριμα του πατρός και τής ποτνιας μητρός. Ό Όδυσσεύς βλέπων το παρθενικόν έκεϋνο άνθος μακαρίζει τους γονεΐς και τους αδελφους αυτής:

Μάκαρες μεν επί σοι ο πατήρ και ή πότνια μήτηρ
μάκαρες δε και οι σοι αδελφοί· ευφροσύνη βεβαίως
ένεκα σου τήν καρδίαν αυτών καθηδύνει οπόταν
βλέπωσιν άνθος τοιούτο εντός του χορου διαπρέπονι

Παρ' αυτην ή σεβαστή εκείνη οικοδοέσποινα ή γυνή
του Άλκινόου Άρήτη άπολαύουσα του άκρου σεβασ-
μου των παιδων, του άνδρος Άλκινόου και των
λαών, οΐτινες ως θεαν αυτην δεξιούονται εξερχομένην
εις τήν πόλιν 2. Άλλαχού ή σεμνή και πιστή Πη-

1) Τρισμάκαρες μεν σοι γε πατήρ και πότνια μήτηρ
τριμάκαρες δε καιίγηγοι· μάλα πού σφισι θυμός
αιεν ευφροσύνησιν ιαίνεται ένεκα σετο
λευστότων τούονδε θάλος χορόν εισοιχνεύσαν.
(Όδ. Ζ. 154—157).

Παρεφράταμεν στίχον προς στίχον σχεδόν τα εκ
του Ομηρου και των τραγικών παρατιθέμενα ουχι
δι άλλον σκοπόν ή όπως παροτρύνωμεν τους δυνα-
μένους εις το επιχειρήσαι τοιαύτας παραφράσεις,
αφ' ενός μεν καταδεικνύουσα οτι εκ πασών των
γλωσσών ή μάλλον δυναμένη τηρησαι το ύφος και το
μεγαλειον των πρωτοτύπων εστιν ή νεωτέρα ήμων
γλώσσα, αφ' έτέρου δε καθιστάσας ευχερη τοις
πολλοις και αυτοις τοις νωθεστέροις των ολίγων
τήν άνέγνωσιν του κλασικών άριστουργημάτων τής
έλληνικής άρχαιότητος.

2) Τής επιβρόχς αυτης χρῆσιν ποιείται μόνον,
λέγει ή δεσποινίς Clarisse Bader εν τω πολυτίμω
αυτης συγγράμματι *La femme grecque*, τω δι-
καιως στεφθέντι υπό τής Γαλλικής ακαδημίας, ο-
πως το εΐκαιον και τήν φιλανθρωπίαν υποστηρίξη,
και εμψυσή εις τας καρδιας των περι αυτην τον
φλέγοντα αυτην ευγενή έρωτα του καλου και ά-
γαθου. Και όμως ου κατέρχεται εις τήν δημοσίαν
κονίστραν, εν η ή γυνή τήν χάριν και τήν γλυ-
κεΐαν αυτης ευστάθειαν αντι νόθου ανταλλάσσει
ισχύος και τήν επιφυλακτικήν αυτης άγνείαν αντι
θρασειας πολιτείας. Έδρα τής ισχύος αυτης εστιν
ή οικιακή εστία, εν η εργαζεται κύκλω τας θερα-
παΐνας εχουσα, αι δε ύψηλαι μερίμναι τής βασιλί-
δος ου κωλύουσι τήν μητέρα διαβλεΐσαι τή θυγα-
τρι αυτης τας ταπεινάς φροντίδας, αι απαιτεΐ ο
οικιακός βίος. Ουχι άρα εν τή μητρική αυτης επι-
δράσει εΐκειται το μυστήριον των τής Ναυσικάας
αρετων· Η δε τής μητρός αξιοπρέπεια ουκ έπεξη-
γεΐ τήν τής θυγατρός αιδω ;

νελόπη τήν γυναικείαν άρετην και αξιοπρέπεια
εις τας παντειδεΐς των μνηστήρων πλεκτάνας
άντιτάσσουσα και αυτω τω υίω σφαλλομένη επι-
τιμῶσα 1.

Τοιαυτη εν συνόψει ή εικων, ήν παρεχει ήμιν
ο θεος Όμηρος περι τής άμοιβαίας θέσεως έκαστέ-
ρου των φύλων εν τή έλληνική άρχαιότητι· πλη-
ρης ισοτιμία άμοφοτέρων των φύλων, αλλά και ει-
δίκευσις των προσόντων και καθηκόντων έκαστερου·
κράτος έκαστερου ειδικόν ειςιν ή άγορά και ο οίκος.
Δέσποινα ή γυνή εν τω οικω παρασκευάζει τα
στοιχεΐα τής εϋνομουμένης πολιτείας, τήν εϋνο-
μίαν του οίκου και τον χρηστον πολιτην· δεσπό-
της ο άνήρ εν τή άγορα σχηματίζει εκ των στοι-
χείων τούτων τήν πολιτείαν. Μεττον μεν ίσως το
εργον του άνδρος και περιδοξότερον, αλλά θεότερον
και ευγενέστερον το τής γυναικός. Τοϋτο μεν εστιν
ο θεμελιος του οικοδομήματος του κοινωνικού λιθος,
έκεϋνο δ' ή έπιστεψις και το αέτωμα αυτού.

Τήν ισοτιμίαν ταυτην του ανδρικού και γυναι-
κειου φύλου ανευρίσκωμεν εν αυτη τή θρησκεία και
τη λατρεία των αρχαίων Έλλήνων. Έν τω έλλη-
νικω πανθέω εν ύπαρχουσιν αι προσωποποιήσεις
πασών των ανδρικών αρετων ύπαρχουσιν επίσης και
αι προσωποποιήσεις πασών των γυναικείων αρετων.
Παρά τον πατέρα ανδρων τε θεων τε Δία, τον δια
μιας μόνης των οφρων κατανεύσεως ελελίζοντα τον
θεον Όλυμπον, επιφαίνεται ή Ήρα, ο τυπος τής
γυναικός εν τω μεγαλειω αυτης ως οικοδοεποινης.
ήτις προς τον Δία αυτον άποτεινομένη απαιτεΐ τήν
ισοτιμίαν τής γυναικός:

Θείαινα εΐμαι κ' εγω· το δε γένος ταϋτον άμοφοτεροις
πότνιαν δε και εμε ο πολυφρων εγέννησε Κρόνος. 2

Παρά τον Δία, τήν προσωποποίησιν του κρά-
τους και τής ισχύος ιδου ή Μητις, ή θεά τής φρο-
νήσεως, και ή συμπάρεδρος των θράνων αυτού Θέ-
μις, ή προσωποποίησις του δικαίου. Αντικρϋ του
Άρεως, οστις εστιν ή προσωποποίησις τής υλικής
ισχύος, Ισταται ή Άθηνά, ή τήν ήθικην ανδρίαν
νικηρόρον κατά τής κτηνώδους βίας άποδεικνύουσα,
ή μεγάλη θεά τής σοφίας και των τεχνων. Γυνή

1) Ουδέποτε, λέγει ή αυτη δεσποινίς, ο μέγας
ποιητής εθηκεν εν τή γυναικεία καρδια εστιαν έρω-
τος και άφοσιώσεως ενθερομότεραν ή τήν εν τή
καρδια τής Πηνελόπης. Άγαπῶμεν παρά τή βασι-
λίδι τής Ιθάκης τον λόγον διαφωτίζοντα το αι-
σθημα, το αίσθημα ζωοποιούν τον λόγον.

2) Και γάρ εγω θεός ειμι· γένος δ' εμοι ενθενθεν σοι
και με προσδυάτην τέκετο Κρόνος άγαυλομήτης.
(Ίλ. Δ. 58—59).

του θεου τής τέχνης· Ηραΐττου ή Άφροδίτη έμ-
πνεΐ αυτω διηνεκῶς τον έρωτα εκείνον του καλου·
δι' οσ οι φειδίαι και Άπελλαΐ αναθήσονται εις τας
ύψίστας βαθμίδας τής τέχνης. Τον θεον του φωτος
και τής επιστήμης, τον φοΐβον Άπόλλωνα, κυ-
κλοϋσιν αι άγναι Μοϋσαι, αιτινες, ως Ευριπίδης
φησι, τήν ξανθάν εφύτευσαν άρμονίαν, τήν άρμο-
νίαν, ής άνευ ουδεν τέλειον και ωρατον εν τω κόσμω
ύπαρχει, τήν άρμονίαν, ήν ο άσιατικός ουκ εγνω
κόσμος και ήτις εστιν αυτοφυής βλαστός και ιδιάζων
χαρακτήρ του ελληνικού πνεύματος· παρά τας
Μοϋσας αι Χάριτες, το μέγα θεΐλητρον του κοινο-
νικου βίου, ων ή συγκατάμιξις αποτελει τήν άρι-
στην συζυγίαν· τας θελήσεις των θεων εις τους
ανθρώπους διαβιβάζει ή χρυσοπτερος Ίρις· αι χω-
λαι και ρυσσαι θυγατέρες του Διδος, αι Λιταΐ, τήν
Άτην παρά πόδας παρακολουθουσαι· τα μίστη κα-
τευνάζουσι, εγγέουσι τον ελεον εις τήν καρδίαν των
θνητων, επακούουσιν ευχομένου του οικτιρμονος
και κατά του ανηλεους τήν τιμωρίαν επικαλῶνται
του Διδος:

Ότι ειςιν αι Λιταΐ θυγατέρες Διδος του μεγάλου
του Διδος οστις τας κόρας αυτω προσιούσας αιδεΐται
λίαν μεν τούτω χαρίζονται και τας ευχας επακούουσι,
οστις δε άκαμπτος μένει και πάντα άρνεΐτ' άπολύτως,
προς τον Κρονίωνα Δία ελθουσαι θερμῶς ίκετεύουσι
πως ή Άτη αυτω επομένη τ' αντιποινα διδῆ 1.

Επί τήν λατρείαν τής ελληνικής άρχαιότητος
μεταβαίνοντες βλέπομεν οτι ή γυνή ελαχεν εν τή
ύπηρεσι των θεων ίσον ή μάλλον πολυ ανωτερον
κλήρον ή ο άνήρ. Και τολμῶμεν ειπεΐν, οτι τήν
ύψηλην και θεϊαν ταυτην λειτουργίαν επαΐτως επε-
τέλεσεν εν τή ελληνική άρχαιότητι ή γυνή, κατα-
δειξασα οτι το αυτεπήβολον και εποπτικόν αυτης
καθίστησιν αυτην αληθη των θεϊων βουλήσεων παρά
τοις ανθρωποις ερμηnea. Έν μέσω τής πολυθείας,
παρά τήν ιεράν φηγόν τής Δωδώνης ακούεται ή
πρωτη φωνή ή ανακηρύσσουσα τήν λατρείαν του
αύλου, ανάρχου και ατελευτήτου οντος. Προσελθῶ-
μεν ειςιν αι Ηελιάδες, αι άγναι του Διδος ιέρειαι·
κάθηνται παρά τήν ιεράν φηγόν, κρήνη εκπηγάζει
άπό τής βίχης του δένδρου και κτύπος ακούεται

1) Και γάρ τε Λιταΐ ειςιν Διδος κούραι μεγάλου

Ός μεν τ' αιδέσεται κούρας Διδος άσπον ιούσας
τον δε μέγ' ωνυσαν και τ' εκλυον ευχομένοιο.
Ός δε κ' ανήνηται και τε στερεῶς άπολίπη
λίσσονται δ' άρα ταΐ γε Δία Κρονίωνα ιούσαι
τω Άτην άμ' έπεσθαι, ένα βλαφθεις άποΐση.
(Ίλ. Ι. 502—512).

χαλκοῦ συγκρουομένου. Ὁ θρούς τῶν φύλλων, ὁ κελαρισμὸς τοῦ ὕδατος, ὁ κτύπος τοῦ χαλκοῦ, ἡ μυστικὴ αὐτῆ τῆς φύσεως ὑμνωδία φαίνεται ἐμπνέουσα αὐτὰς, καὶ ἰδοὺ ἀκούεται ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν ἡ προαπήχησις τοῦ μεγάλου δόγματος τῆς χριστιανουσύνης.

Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστίν, Ζεὺς ἐσσεταί, ὦ μεγάλε Ζεῦ.

Τὴν καρδίαν πλήρη τῆς ἱεράς ταύτης ἔχοντες φωνῆς τραπώμεθα τὴν εἰς Δελφοὺς ἄγουσαν καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τὴν ἀμφιθεατρικῶς ἐκτεινομένην μεταξὺ τῶν δύο τοῦ Παρθασσοῦ κορυμῶν. Ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τοῦ Ἀπόλλωνος ναῶν γυνὴ τις ἐπιφαίνεται ἐν μέσῳ μυρίων θυμικῶν. Τίς αὐτῆ; Ἡ Πυθία, γυνὴ ἄσπιλος, δι' ἧς ὁ Θεὸς κοινῶν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἐρωτῶσιν αὐτὸν ἀπαντᾷ. Ἡ γυνὴ αὕτη τὸ ἱερὸν πιούσα τῆς Κασταλίας ὕδωρ κάθηται ἐπὶ τρίποδος καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς σεβαστὴ ἐστὶ βασιλεῦσαι καὶ ἔθνεσι. Λέγει, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀποπέλλουσιν ἀποικίας εἰς Ἰταλίαν καὶ Ἀφρικὴν καὶ ἀνάπτουσιν ἐν ταῖς χώραις ταύταις τὸν πυρσὸν τοῦ πολιτισμοῦ. Τοῦ νόμου καθιεροῦ τοῦ Λυκούργου, διδάσκουσα ἅμα αὐτὸν, ὅτι κράτιστοι τῶν νόμων εἰσὶν οἱ τοῖς μὲν ἄρχουσι τὸ καλῶς ἄρχειν, τοῖς δὲ λαοῖς τὸ καλῶς ὑπακούειν ἐπιβάλλοντες· τοῦτο δ' ἐπιτυγχάνεται οὐχὶ διὰ τῆς δουλείας, ἥτις ἐριδός ἐστὶ καὶ συμφορῶν αἰτία, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθερίας, ἥτις βασιζέται ἐπὶ τῆς ὁμονομίας τῶν πολιτῶν καὶ ἡς ὑπεραμύνηται ἡ ἀνδρία αὐτῶν. Τοῖς ἡττηθεῖσι καρτερίαν συνίστησι καὶ ἐλπίδα τοὺς ἐκ θεομηνίας πάσχοντας διατάσσει σέβειν τὸ θεῖον, ἐκζητῆσαι καὶ τιμῆσαι τὰ ὁστ' ἠρώων ἀναξ' οπαθῶν, λητμονηθέντων, ἀνακαλέσαι τοὺς ἐξορίστους, διδάσκουσα οὕτω ὅτι τὰ ἔθνη ἀνεγείρονται καὶ ἐνισχύονται τὴν θεῖαν δύναμιν ἀναγνωρίζοντα, τιμῶντα καὶ μιμούμενα τοὺς μεγάλους ἀνδράς. Θεσσαλοῦ εὐπατρίδου ἐκατόμβην θύοντος καὶ πτωχοῦ τῆς Ἐρμιόνης πολίτου τῷ βωμῷ προσελθόντος καὶ δρᾶκα ἀλεύρου ἐγγέροντος, τὴν τοῦ πένητος θυρίαν εὐπροσδεκτοτέραν τῷ Θεῷ ἀνακηρύσσει· οὐχὶ ἄρα τοῦτο ὑπομιμνήσκει τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ κατατεθέντος ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ δόλοῦ τῆς χήρας; Τῷ ἀτυχοῦντι βασιλεῖ λέγει ὅτι οἱ ἀτυχεῖς αὐτοῦ δίκαιόν εἰσι τίμημα τῶν ἀδικῶν αὐτοῦ τε καὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ· τῷ φονεῖ, τῷ ἱεροσόφῳ, τῷ ἀνάνδρῳ ἀρνεῖται ἀπαντῆσαι· τὸν ἐπίορκον ἀπειλεῖ διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς γενεᾶς αὐτοῦ¹. τὸν Λυκούργον ἀνα-

¹) Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς χρῆσόμενος τῷ χρηστηρίῳ. Ἐπειρωτέοντα δὲ αὐτὸν τὸ

κηρύσσει θεῖν μᾶλλον ἢ ἀνθρώπον¹, τὸν Σωκράτην σφώτατον πάντων ἀνθρώπων.

Ποία ὑψηλὴ ἠθικὴ διὰ τῆς γυναικός, τῷ ἑλληνικῷ ἔθνε διδασκόμενη! Τὸ κατ' ἐμὲ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι οὐδαμῶς διαβλέπω κέντρον ἐθνικῆς ἐνότητος ἰσχυρότερον, εὐγενέστερον, ἠθικώτερον, ἢ ἐν τῇ ἀσθενεῖ ἐκείνῃ γυναικί, ἥτις ἀπὸ τοῦ τρίποδος αὐτῆς τηρεῖ τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀδυνάτων ἑλληνίδων πολιτειῶν, παρρημᾶ πάσας ταύτας εἰς τὴν ἐνότητα καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργειαν ἐν τοῖς δεινοῖς κινδύνοις, ἐκβακχεύει αὐτὰς εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας θάνατον, ἀνακηρύσσει τὰς ὑψίστας τῶν ἀληθειῶν. Καὶ παρὰ τὴν Πυθίαν ταύτην ἴσταντο μικρὸν κατωτέρω αἱ ἱερεῖαι τῆς Ἡρας καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἀρτέμιδος· καὶ ἡ εὐαγγελικὴ ἐκείνη καὶ μεγάλη ἐντολή: Εὐχέσθε ὑπὲρ τῶν καταρωμένων ὑμᾶς, ἐκ στόματος ἑλληνίδος ἱερέας τὸ πρῶτον ἀκούεται ἐκ τοῦ στόματος τῆς ἱερέας Θεανούς, ἥτις προσκληθεῖσα ὅπως σὺν τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσιν ἐξενέγκῃ ἄρας κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου μεγαλοφρονῶς ἀπεκρίνατο «Εὐχῶν, οὐχὶ καταρῶν εἰμι ἱερεῖα».

Τοιοῦτον ὑψηλῆς καὶ μεγάλης οὔσης τῆς θέσεως τῆς γυναικός ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι, ἀπαραίτητος ἀπέβαιεν ἡ ὁρθὴ αὐτῆς παιδαγωγία. Καὶ ἐν μὲν τοῖς ἠρωϊκοῖς χρόνοις ἡ παιδαγωγία αὕτη φαίνεται ἀποβλέψασα κυρίως εἰς τὸ ἀναπτύξαι τὰς ἀρετὰς τὰς τῷ γυναικίῳ φύλῳ φύσει προσούσας, ὅσον τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου, τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων, τὴν ἀφοσίωσιν, τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ. Τοιαῦται ἐπιφαίνονται ἡ Ἀρήτη, ἡ Πηνελόπη, ἡ Ἀνδρομάχη, ἡ Ναυσικάα, ἡ ξανθὴ Ἀγαμέμνη, ἥτις ἐσπούδατε τὰς ἰδιότητας τῶν βοτάνων,

τόσα φάρμακα ἔδει ὅσα τρέφει εὐρεῖα γῶν

λέγει ὁ Ὀμηρὸς (Ἰλ. Α. 54), ὅπως θεραπεύῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας.

χρηστηρίον, εἰ ὄρκω τὰ χρήματα ληΐτηται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοισίδη τοῖσι ἐπεῖ.

Γλαῦκ' Ἐπικυδεῖδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτως ὄρκω νικῆσαι καὶ χρήματα ληΐσασθαι.

Ὀμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐορκον μένει ἄνδρα.

Ἄλλ' ὄρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνημος, οὐδ' ἔπι χεῖρες, οὐδὲ πόδες· κριπνός δὲ μετέρχεται, εἰσέκε πᾶσαν συμμάρψα· ἄλλ' εἰς γενεὴν καὶ οἶκον ἄπαντα.

Ἄνδρός δ' ἐλὶ ὄρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

(Ἡρόδ. ΣΓ' 86).

²) Πικεῖς ὁ Λυκούργος. ἐμὸν ποτὶ πρόνα νῆδον Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔνοπι Δίξω. ἢ εἰ θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἀνθρώπων Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλομαι ὦ Λυκούργος.

Ἄλλὰ πολιτικὰ γεγονότα μετέβαλον τοὺς ὅρους τοῦ βίου παρὰ τοῖς Ἕλλησι· μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν ἡ ἥως τοῦ πολιτισμοῦ ἥτις ἐπιφύσκει κατὰ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους συσκοτάζεται καὶ ἄρχεται εἰδός τι ἑλληνικοῦ μεταίωνος διαρκέσαντος μέχρις ἀρχομένου τοῦ ζ' αἰῶνος¹. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους διάφορος παρὰ ταῖς διαφορὰς τῶν Ἑλλήνων φυλαῖς ἀποβαίνει ἡ θέσις τῆς γυναικός. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἰωνικοῖς φύλοις, καθὼς μετὰ τῶν Ἀσιανῶν μᾶλλον συγγρωτισθεῖσι, διατηρεῖται μὲν ἡ μονογαμία, ἡ βᾶσις αὐτῆς τῆς κοινῆς θέσεως τῆς γυναικός, ἀλλ' ἡ γυνὴ θεωρεῖται ὡς ὁ ἀνῆλιξ ὑπὸ διηγετικῆς κηδεμονίας καὶ αὐστηρότερον ἐγκλείεται ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. Ἐν τούτοις ἡ γυνὴ διασώζει πάντα τὰ ἀστυκὰ αὐτῆς δίκαια, οὐδὲ στερεῖται σχετικῆς τινας ἐλευθερίας, ὡς κοινῶς ἐφρονεῖτο, καὶ ἔχει ἀδικαμισθίτητον τὸ κράτος τῆς οἰκίας². Ὅπωςδὲποτε ἡ ὑποδεὴς αὕτη κα-

¹) Ἡ καλουμένη ἐπιδρομὴ τῶν Λωριέων νέαν σημεῖοι περίοδον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὑπεροχὴ, ἡν ἄχρις ἐκείνου εἶχον αἱ παράλιοι φυλαὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, αἱ εἰς διηγετικῆς διατελέσασαι σχέσεις μετὰ τῶν ἀσιατικῶν φυλῶν, μετέβη εἰς τὰς τῆς μεσογαίας καὶ τοῦ βορρᾶ φυλάς. Ὁ ἑλληνικὸς βίος, ὁ ἦδη τοιοῦτον λαμπρὸς καὶ κοινῶν παρ' Ὀμήρῳ, περισφίγγεται καὶ ἐξαφανίζεται. Τὰ σκότῃ, ἄπερ ἡ ποιητικὴ ἤρξατο διασκηδάζουσα, κατέρχονται καὶ αὐθις ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ περικαλύπτουσιν αὐτὸν ἐπὶ ἕξ αἰῶνας. (Dury, *Hist. de la Grèce ancienne*, T. A'. σελ. 67—68).

²) Ὁ κ. R. Lallier ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον *De la condition de la femme dans la famille athénienne* συγγράμματι αὐτοῦ, τῷ βραβευθέντι ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίῳ Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ, καταδεικνύει τοῦτο διὰ πλείστων ὄτων μαρτυριῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων. Ἰδοὺ τί μεταξὺ ἄλλων λέγει (ἐν κεφ. Α', σελίδι 41—44).

«... Ἐκταῖα βεβαίως ἦν ἰσχυρότερα τῆς νεανίδος ἀγωγῆς, δι' ἣς εἰς συνεπαφὴν τιθεμένη μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἠδύνατο παρασκευασθῆναι εἰς τὰ καθήκοντα, ἄπερ ἐμελλέ ποτε ἐκπληρῶσιν· ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο σύστημα ἠδύνατο διατρέψαι κρεῖττον παρ' αὐτῇ τὰς ἀρετὰς τῆς σωφροσύνης καὶ πρᾶότητος, ἃς πρὸ πάντων οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ γυναικί ἐπεζητούν. Τῆς νεανίδος λίαν τυχέως τὸν κόσμον καὶ τὰς δοκιμασίας αὐτοῦ μαθανούσης, ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ὡς ἐπίστευον, ζημιούται μᾶλλον ἢ κερδαίνει· ἐὰν δὲ πλείονα προσκίτται σταθερότητα καὶ διορατικότητα, τὴν πείραν ταύτην ἀντὶ πολλοῦ

τάττασις τῆς γυναικός ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ κοινωνίᾳ ἐπήνεγκε τὴν παρὰ τοῖς ποιηταῖς, καλλιτέχναις

ἀγοράζει. Τί ἐν τῇ προῶν ἐκείνῃ ἐπιστήμῃ τοῦ βίου καὶ τῶν ταλαιπωριῶν αὐτοῦ ἀποβαίνουσι τὸ γαλήνιον τῆς διανοίας καὶ ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη, ἃ περὶ πλείστου ἐπιούσιν; Ἐἴτε δ' ἐξήτουν τοῦτο εἴτε οὐχί, ἡ ἀγωγὴ ἦν εἰδὸν τῇ νεανίδι συνετῆρει ἐν αὐτῇ τὰς διαθέσεις ταύτας. Καὶ πατὴρ μὲν ἀνεπτύσσοντο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς μητρὸς ἢ τῆς τροφῆς, βροχύτερον δὲ ἐδιδάσκοντο τὴν ἐριουργίαν καὶ ὑφαντικὴν. . . Οὐδὲν διατάραττεν αὐτὰς ἐν ταῖς εἰρηναῖς αὐτῶν ἐργασίαις. Ἡ θύρα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀφθαλμοῦ ἦν φραγμὸς ἀδιάβητος αὐταῖς, οὐδεὶς δὲ ξένος εἰσῆρχετο παρ' αὐταῖς. Ἄλλ' ὁ τακτικὸς οὗτος βίος οὐκ ἦν μονότονος· ἐν Ἀθήναις ὁ τῶν τεχνῶν ἔρωσ δύναιτο εἰσδύσαι μέχρι τῆς γυναικωνίτιδος καίπερ κεκλεισμένης. Εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ὄλως γνώσεις, περὶ ὧν εἴρηται, προσετίθετο ἄλλαι τινὲς, οἷαι ἡ ἀνάγνωσις, ἡ γραφὴ, ἡ μουσικὴ. Μὴ πτωμέν ὑπερβολὰς. Οὐδέποτε μὲν οἱ Ἕλληνες ἐφρόντισαν καλλιέργησαι τὴν διάνοιαν τῆς γυναικός καὶ κοινῶν αὐτὴν ποιηταῖ τῶν ἐγγενῶν γνώσεων, ἀπὲρ ἐξαίρουσι καὶ ἐνισχύουσι τὴν ψυχὴν· ἀλλὰ παρὰ λαῶν τοσοῦτον ἐζῶρον καὶ ζωηρὰν τὴν εὐαισθησίαν ἔχοντι ἡ μουσικὴ ἦν πλέον ἢ ἀπλήτις διάχυσις· ἐρβύθημιζε τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ ἐξήγειρεν ἐν αὐτῇ ἀρμονικὰς τινας ἐντυπώσεις, αἵτινες βραδέως καὶ δι' ἀκαταμάχητον σχεδὸν δυνάμειος καταλάμβανον τὴν διάνοιαν καὶ διέπλασσον αὐτήν. Ἡ ῥωμαϊκὴ γυναικωνίτις αὐστηρότερα διετέλεσεν ἀγνοοῦσα τὰς διαχύσεις ταύτας· πρὸς δὲ ἡ ῥωμαϊκὴ αὐστηρότης ἀπέβριπτεν ὡς ἀδυναμίαν καὶ αἰτίαν διαφθορᾶς τὰς τέχνας ταύτας, αἵτινες ἐξωραϊζόν τὸν βίον τῆς Ἀθῆδος. Κατὰ σπάνια διαλείμματα ἡ νεανὶς ἐξέρχεται τοῦ οἴκου, παρίσταται εἰς θρησκευτικὰς τινας τελετὰς καὶ ἀναμυγνύεται εἰς τοὺς χορούς.

Ἡ θρησκεία, ὡς ἔξεστι πιστεῦσαι, παρέχουσα τῇ ἀθίδι κόρη σπανίας ἀφορμὰς τοῦ διαβλέπειν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, καὶ τοῦ διαβλέπειν αὐτὸν κατὰ τὰς κομφοτάτας ἐκείνας· ἐρτάς, οὐκ ἦν ὄλως ἀλυσταλῆς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς διανοίας αὐτῆς· καὶ οὐ διατάραττε μὲν τὴν ἡρεμίαν τῆς γυναικωνίτιδος, ἀλλ' ἐνεψύχου οἶνει αὐτὴν δι' ἀναμνήσεων, αἵτινες εὐλαβῶς διατηρούμεναι συνετέλουν εἰς τὸ ἀναπτύξαι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς τὸ αἰσθητικὸν τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἀρμονίας. Οὕτως, ἐξεταζομένων τῶν ἐργασιῶν τῆς νεανίδος καὶ τῶν σπανίων ἠδονῶν, αἵτινες αὐτὰς διχοκόπτουσι, προκύπτει ἐκ πατῶν τῶν λεπτομερειῶν μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐντύπωσις, ὅτι ὁ βίος τῆς κόρης ἦν κεκρυμμένον τι

καὶ φιλοσόφους ἐκείνην ἀντίδρασιν, ἥτις ὤρισε τὴν πραγματικὴν τῆς γυναικὸς θέσιν. (Ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ ΤΟΥ ΡΕΝΑΝ.

(Συνέχεια ἀριθ. 8).

Οὐχὶ ἄνευ λόγου ἡ κριτικὴ καταμέμμεται τοῦ κ. Ρενάν ὅτι ἐνίοτε καλλιτέχνης μᾶλλον ἐγένετο ἢ ἱστορικός. Τσοῦτον τῆς τέχνης ἐραστὴς ἐστίν. ὥστε καὶ τινα ἐπιείκειαν καὶ οἶκτον ἐπιδεικνύει καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Νέρωνα ἕνεκα τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἐποιήσατο, ἕνεκα στοιχείων τινῶν ἀβρότητας καὶ αἰδοῦς, ἅπερ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἀνεπτύχθησαν. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτων ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Ρενάν παριστάμεθα εἰς ἓνα τῶν συνήθων τοῖς συγχρόνοις ἱστορικοῖς παραδοξοφανῶν ἐξιλασμῶν τοῦναντίον ὁ κ. Ρενάν ὑπῆρξε δίκαιος πρὸς τὸν Νέρωνα, τούτεστιν ἀμείλικτος· διέγραψε τὴν εἰκόνα ταύτην ἠθικῶς τε καὶ φυσικῶς μετὰ θαυμασίας λόγου δυνάμεις ὑδαμῶς ὁμοιοῦσης πρὸς ἀπολογία. Καὶ ὅμως ὑπάρχει ἐνιαχοῦ ἐν ταῖς κρίσεσι ταύταις οἰονεὶ κεκαλυμμένη τις συγκίνησις· ἐν ὀνόματι τῆς τέχνης καὶ τοῦ κάλλους ὁ κ. Ρενάν ποιεῖται ἐπιφυλάξεις τινὰς, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἐλαχίστην ἔχη κλίση πρὸς τὸν ῥωματισμὸν, δανείζεται ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Βίκτορος Οὐγὸυ κινδυνώδη ἐπιείκειαν, ἥτις ἐπιφέρει τὸ μετῴδιμα πρὸς τὰ κομψὰ μέρη τοῦ τέρατος.

«Καίπερ λίαν μέτριος τὴν τέχνην, εἶχεν ὅμως ἐν μέρει τὴν ψυχὴν καλλιτέχνου· ἐξωγράφει καλῶς, ἔγλυφε καλῶς· οἱ στίχοι αὐτοῦ ἦσαν καλοὶ, καίτοι εἶχον σχολαστικὴν τινα ἔμφασιν καὶ μεθ' ὅλα τὰ λεγόμενα ἐποίει αὐτὸς οὗτος αὐτοῦς. Ὁ Σουετώγιος εἶδε τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ πλήρη οὐρεσμάτων. Πρῶ-

καὶ ἐπιπεφυλαγμένον. Ὑπαρξὶς ὁμαλὴ καὶ ἤρεμος, ἀλλ' οὐχὶ τεταπεινωμένη, ἀγνοία περροντισμένως διατηρουμένη, οὐχὶ ὅπως ἐξευτελιτῆθῃ ἡ διάνοια τῆς γυναικὸς, ἀλλ' ὅπως διατηρηθῇ ἀκεραία ἡ ἀβρότης τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἄνθος ἐκεῖνο τῆς ἀγνεύας, ὅπερ οὐπω ἤγγισαν οὐδ' ἡ γυνὴ, οὐδ' αὐτὴ ἡ ὑπόνοια τοῦ κακοῦ».

Καὶ ἀλλαγῶν πάλιν.

« Λόγος ἐνίοτε γίνεται περὶ Ἀθιδῶν, ὡς εἰ ἦσαν αὐταὶ προσόμοιαι π. ὅς τὰς ἐν Ἀνατολῇ γυναῖκας καὶ μετὰ πολλῆς ὑπερβολῆς παρίσταται ἡ τραχύτης τῶν ἀρχαίων ἡθῶν, ἥτις ἐνέκλειε δῆθεν αὐτὰς ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος ὡς ἐν εἰρκτῇ. Ὁ ἐγκλεισμός ἦν αὐστηρὸς μόνον διὰ τὰ νεάνιδας· εἰς τὰς ἐγγάμους ἦν πολλῶν ἤττον αὐστηρὸς, ἐν τισὶ δὲ περιστάσει καὶ ὅλως ἐξηφανίζετο».

τος αὐτὸς κατενόησε τὸ θαυμάσιον τοπίον τοῦ Σοβιάκου καὶ κατέστησεν αὐτὸ ἐπαγωγὸν θερινὸν οἶκημα. Ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐν τῇ παρατηρήσει τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὀρθὴ ἦν καὶ πολυπράγμων· εἶχε τὴν τάσιν πρὸς τὰ πειράματα, τὰς νέας ἐφευρέσεις, τὰ τῆς μηχανικῆς· ἤθελε νὰ μαθηθῇ τὰ αἴτια καὶ κάλλιστα κατενόησε τὴν ἀγυρτίαν τῶν δῆθεν μαγικῶν ἐπιστημῶν, ὡς καὶ τὸ μηδὲν πάντων τῶν θρησκευμάτων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Ὁ προσηρμημένος βιογράφος διεψύλαξεν ἡμῖν τὴν ἀφήγησιν περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἐγεννήθη παρ' αὐτῶν ἡ κλήσις τοῦ αἰδοῦ. Ἐμνήθη εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Τερπνοῦ τοῦ μάλιστα περιωνύμου κιθαριστοῦ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Νύκτας ὅλας ἐκάθητο παρὰ τῷ μουσικῷ σπουδάζων, ἐξηρτημένος ὅλος ἐξ ὅσων ἤκουε, πνευστιῶν, μεθῶν, ἀπλήτως ἀναπνέων τὸν ἀέρα ἄλλου κόσμου, ὅστις ἠνοίγετο πρὸ αὐτοῦ ἐν τῇ συναφείᾳ μεγάλου καλλιτέχνου. Ἐκ τούτου προτρίχεται καὶ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καθὼ ἀμούσους ἐν γένει, καὶ ἡ προτίμησις αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, τοὺς μόνους, ὡς ἐφφώνει, ἱκανοὺς νὰ ἐκτιμῆσθωσιν αὐτὸν, καὶ πρὸς τοὺς Ἀνατολίτας, οἵτινες φρενητωδῶς ἐχειροκρότουσιν αὐτόν».

Ὡς ἐκ τούτων φαίνεται, ὁ κ. Ρενάν ἀρίστην εἰ μὴ πολλὴ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὀλίγον, τῷ Νέρωνι, διότι ἠγάπησε... τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν. Καὶ εὐνόητον τοῦτο, καθ' ὅσον αὐταὶ αἰδιόζουσαι εἰσι συμπάθειαι τοῦ κ. Ρενάν. Ἡ μεγίστη αὐτοῦ ἀξία ἐστὶν ἀληθῶς ὅτι ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ συνεδύαξε τὸν καθαρῶτατον ἀττικισμὸν μετὰ τῆς οὐρανότατης ἀντιλήψεως τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος. Ὁ κ. Ρενάν δύναται θεωρηθῆναι ζωγράφος μᾶλλον ἢ συγγραφεὺς· ἀπαιτεῖ δὲ τὸν καλλιτέχνην ἐλευθερίας τινὰς καὶ δὲν στέργει τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν κοινὴν ἠθικὴν. Ἐνώπιον τοῦ Νέρωνος ἐπεβάλλετο αὐτῷ συστολή τις, ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ Πετρονίου ἡ θέσις ἐστὶν ἤττον δυσυποστήρικτος καὶ στέφει δι' ἀνθέων τὴν μνήμην τοῦ εὐγενεοῦς ἐκείνου τρυφεροδιαίτου.

«Ὁπωσδήποτε οὐ τοῦ τυχόντος τὸ εἶναι βασιλεῖα τοῦ συρμού. Ἐχει τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς καὶ ἡ τοῦ βίου κομψότης, ἀλλὰ κατωτέρω τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἠθικῆς. Τὸ συναπόσιον τοῦ κόσμου θὰ ἦτο κατὰ τι ἐλλιπέες, ἐὰν οὗτος ἐκ φανατικῶν μόνον εἰκονοκλασῶν καὶ ἐξ ἀναρέτων ἀγροίκων καταφεύγετο».

Ἀλλὰ μὴ σπεύδωμεν βλαθεῖν τὸν λίθον κατὰ τοῦ εὐμενοῦς κριτοῦ τοῦ Πετρονίου, κατὰ τοῦ ἱστορικοῦ ὅστις ἀνεκάλυψε θείλητρον τι καὶ παρὰ τῷ Νέρωνι, καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὴν μαγικὴν γοητείαν ἣν ἐνήσκει τὸ ἀνθρώπινον ἐκεῖνο τέρας. Ἐὰν ὁ κ. Ρενάν ἔχη τὴν εὐκόλον ἐπιείκειαν τοῦ καλλιτέχνου, γινώσκει ὅμως καὶ τὴν με-

λαγγολίαν τοῦ σοφοῦ· ἐὰν συγχωρῇ τὸ ἀβροδίαιτον τοῦ Πετρονίου καὶ τὸ γόητρον αὐτοῦ ἐπαισθάνηται, ἀλλ' εἶτι μᾶλλον αἰσθάνεται τὴν βαθεῖαν πικρίαν ἣν ἐκκρίνει ὁ βίος, τὰς ἀγωνίας, αἵτινες πιέζουσι τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοσοφοῦντος. Ἐπάρχει παρ' αὐτῶν τάσις τις πρὸς τὸ δάκρυ, ὑπερήφανος ἀπόκητις, μυστικὸς πάνθεομας ἀθυμία καὶ πίστις ἀνάμικτος, ἀποδεικνύων εἶτι μᾶλλον τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ φύσιν.

Ἐκ τῶν τὰ μάλιστα χαρακτηριζόντων τινὰς μεγάλους ἀνδρας τῆς Εὐρώπης ἐστὶ καὶ τοῦτο, ὅτι δικαιοῦσιν ἐσθ' ὅτε τὸν Ἐπίκουρον, καταλαμβάνονται ὑπὸ κόρου ἀνευδότης ἅμα ἐργαζόμενοι, ἐπιτυχῶντες δ' ἀμφιβάλλουσιν ἐὰν ὁ ἀγὼν ὑπὲρ οὗ ἐμύγησαν ἀξίος ἦν τοσοῦτων θυσιῶν. Πολλοὶ τολμῶσι σκέπτεσθαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐργασίας ὅτι ἡ ἡμέρα καθ' ἣ ἀρχεται τις εἶναι σοφός ἐστὶν ἐκείνη καθ' ἣν πάσης ἀπαλλαγῆς μερίμνης θεωρεῖ τὴν φύσιν καὶ ἀπολαύει αὐτῆς. Ὀλίγοι τοῦλάχιστον ἀποφεύγουσι τὴν βραδείαν μεταμέλειαν. Οὐδεὶς ἀρωσιωμένος ὑπάρχει, ἱερῆς ἢ φιλοθρησκός, ὅστις πέντηκοντούτης γενόμενος δὲν μεταμέλειται ἐπὶ τῇ εὐχῇ αὐτοῦ ἀλλ' οὐχ ἤττον ἐμαίνει. Δὲν ἐννοοῦμεν τὸν χρηστὸν ἀνδρα ἄνευ μικροῦ τινος πύβρωσιμοῦ· ἀγαπῶμεν ἀκούειν τὸν ἐνάρετον λέγοντα ἐνίοτε· «Ἀρετὴ, κενὴ μόνον εἶ λέξις· διότι ὁ λίαν βέβαιος ὅτι ἀμειψθήσεται ἡ ἀρετὴ μικρὰν ἔχει ἀξίαν, αἱ δὲ ἀγαθὰ αὐτοῦ πράξεις φαίνονται οὐσαι ὡσεὶ δάνειον ἐπὶ ἀδρῶ τόκῳ. Ὁ Ἰησοῦς εἶχε τὸ εἶσογον τοῦτο αἰσθητικῶς· τὸ θεῖον αὐτοῦ ἔργον φαίνεται πολλάκις βαρύνον αὐτό. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει καὶ διὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον· δὲν ἔχγειν αὐτὸς τὴν ἐν Γεθσημανῇ ἀγωνίαν καὶ τούτου ἕνεκα φαίνεται ἡμῖν ἤττον ἀγαπητός. Ἐνῶ δ' Ἰησοῦς εἰς ὑπέριστατον κατεῖχε βαθεῖαν ὅ,τι θεωροῦμεν ὡς τὸ οὐσιώδες προσὸν τοῦ ἐξόχου ἀνδρός, τὸ δῶρον, λέγω, τοῦ μειδιᾶν ἐπὶ τῷ ἔργῳ αὐτοῦ, τοῦ εἶναι ἀνώτερον αὐτοῦ, τοῦ μὴ ὑπ' αὐτοῦ κυριεύεσθαι, ὁ Παῦλος δὲν ἔμεινε ἀπηλλαγμένος τοῦ ἐλαττώματος, ὅπερ παρὰ τοῖς θρησκομανεῖσι βλέπομεν. Ἐπεθυμοῦμεν ὅπως ἐνίοτε κάθεισθῇ, ὡς ἡμεῖς, κεκμηκὸς εἰς τὸ χαίλος τῆς ὁδοῦ καὶ κατανόησῃ τὸ μάταιον τῶν καθωρισμένων γνομῶν».

Τοιαύτας γνώμας ἀληθῶς δὲν ἔχει ὁ κ. Ρενάν, ἢ ἀληθῶς εἶπεῖν πανθειστὴς ἐστὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Γαίτου μετὰ τινῶν μυστικισμοῦ ἐξάψεων. Ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ παρατηρεῖται ἡ ἀνάγκη τοῦ βυθίζεσθαι εἰς ἐκστατικὴν τινα θεωρίαν τοῦ θεοῦ τοῦ Σπινόζα. Οὕτω ἐν τῷ Ἀντιχριστῷ λέγει:

« Διὰ τῶν νεφῶν κόσμου ἐν καταστάσει ἐμβρύου διορθῶμεν τοὺς νόμους τῆς προόδου τῆς ζωῆς, τὴν συνειδητὴν τοῦ ὄντος ἀόρατα πτωῶς μεγεθυνομένου καὶ τὸ δυνατόν κατατάσσει, καθ' ἣν τὰ πάντα

ἔσσονται ἐν ὀριστικῷ τινι ὄντι ὅ,τι ἐν τῷ δένδρῳ οἱ ἀπειροπληθεῖς αὐτοῦ βλαστοὶ, ὅ,τι ἐν τῷ ζῶντι οἱ μυριοὶ κυβελώδεις ἴστοι — καταστάσεως, λέγω, καθ' ἣν ὁ βίος τοῦ ὅλου ἐστὶ πλήρης, τὰ δὲ ἄτομα ὅσα ὑπῆρξάν ποτε ἀναζητήσονται ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Θεοῦ, ὄψονται, ἀπολαύσουσιν ἐν αὐτῷ, ἄττουσιν ἐν αὐτῷ αἰώνιον Ἀλλήλουῦτα».

Ἐν ταῖς ἀνωτέρω γραμμαῖς ἐξητάσθη ἰδίᾳ ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ φιλοσοφῶν· ἀλλὰ καὶ ὁ κριτικὸς δὲν ὑπολείπεται αὐτῶν. Εἶτε ἀναγινώσκων τις τὴν ἀφήγησιν τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Παύλου, εἶτε σταθμίζων τὴν περιεκτικὴν περὶ Σενέκα κρίσιν, εἶτε θεωρῶν τὸν παραλληλισμὸν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, τὴν διαφωνίαν καὶ τὴν διαλλαγὴν αὐτῶν, εἶτε παρακολουθῶν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην καὶ παρατηρῶν τὰ στοιχεῖα ἅπερ ἀρρομοιοῖ, ἐκπλήσεται καὶ διὰ τὸ ἀφθονον τῶν πηγῶν καὶ τὴν αὐστηρότητα μεθ' ἧς ἐγένετο χρῆσις αὐτῶν καὶ τὴν εὐχέριαν δι' ἧς διατάσσει ὁ κ. Ρενάν κατὰ τοὺς νόμους τῆς κριτικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς. Ἐν παράδειγμα ἐκ τῶν πολλῶν. Πῶς οἱ χριστιανοὶ ἐγένοντο θύματα τοῦ Νέρωνος καὶ πῶς ὑπέδειξαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἰς τὸν διωγμὸν· περίεργον καὶ δυσεπίλυτον πρόβλημα, εἴ' οὐ ὁ κ. Ρενάν οἰονεὶ παίζων ἐπέχει φῶς.

«Ἀνυπόκριτος ἀντιπάθεια πρὸς κόσμον δὲν δὲν ἐνόουν ἀπέβαινε τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν χριστιανῶν. Ἐτὸ μίτος τοῦ ἀνθρώπινου γένους» ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ συγκεφαλαίωσις τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν μελαγχολία ἦν ὕβρις πρὸς τὴν «εὐδαιμονίαν τοῦ αἰῶνος»· ἡ πίστις αὐτῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἦν ἐναντία εἰς τὴν ἐπίσημον αἰσιοδοσίαν καθ' ἣν τὰ πάντα ἀνεγεννώμενο· τὰ σημεῖα τῆς ἀποστροφῆς αἰ ἐπίουον πρὸ τῶν ναῶν διερχόμενοι εἶδον τὴν ἰδίαν ὅτι μόνον περὶ πυροκλήσεως αὐτῶν ἐσκέπτοντο. Τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα θυσιαστήρια τῆς ῥωμαϊκῆς θρησκείας ἦσαν λίαν προσφιλῆ τοῖς πολίταις· ἡ κατ' αὐτῶν ὕβρις ἦν ὕβρις κατὰ τὸν Εὐαγγέλιον, τοῦ Νουμά, τῶν προγόνων τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, τῶν τροπαίων καὶ τῶν κικῶν αὐτοῦ. Εἰς τοὺς χριστιανούς ἀπεδίδοντο πᾶσαι αἱ κακουργίαι· ἡ λατρεία αὐτῶν ἐθεωρεῖτο ἀγρία δεισιδαιμονία, ὀλεθρία εἰς τὸ κράτος· μυρία ἀφηγήσεις περὶ στυγερῶν ἢ αἰσχυρῶν ἔργων περὶ αὐτῶν ἐκυκλοφόρουσιν· καὶ αὐτοὶ οἱ μᾶλλον περρωτισμένοι ἐπίστευον εἰς αὐτὰς καὶ ἐθεώρουσιν τοὺς τούτω τῷ τρόπῳ εἰς τὸ μῖσος αὐτῶν καταγγελλομένους ἱκανοὺς πᾶν νὰ διαπράξωσιν ἐγκλήματα».

Ἰβραϊκὰς τινὰς εἰκόνας καὶ ἀφηγήσεις ἐκ τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἐπιφυλασσόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΘΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 7).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς εἰς τὰ ἄσυλα ταῦτα καταφεύγοντας καὶ τῆς σωστικῆς χάριτος ἀξιουμένους, οὐδεὶς δύναται νὰ δισχυρισθῆ, ὅτι παρά τινί ποτε λαῶ ὠρίσθησαν διὰ νόμου ἄσυλα πρὸς διάσωσιν τῶν δημοσίων κατηγορουμένων ἐγκληματιῶν καὶ κακούργων, πλὴν ἴσως ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καθ' ἃς ἀπενέμετο πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς ἀτιμωρησίᾳ εἰς ἐνόχους τινὰς καὶ κακούργους εἴτε ἐκ δεισιδαιμονίας καὶ ἐθνικῶν προλήψεων, εἴτε ἐξ ἐπιγνώσεως πρὸς ἀπαρεμπόδιτον συζρόην πληθυσμοῦ καὶ ἐπαύξησιν τῶν κατοίκων νεοπαγοῦς τινὸς πόλεως, καθάπερ τοῦτο ἐγένετο πρὸς συνοίκισιν τῶν Θηβῶν, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ῥώμης κλπ. Ἄλλως δὲ, εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐθνικοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις τὰ ἄσυλα καὶ τὰ καταφύγια ὠρίσθησαν εἴτε ἐξ ἔθους εἴτε ἐκ νόμου χάριν τῶν καταπιεζομένων δούλων, τῶν χρεωφειλετῶν, τῶν ἀκουσίων ἐγκληματιῶν κτλ., οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν φανερώς ἀδίκων καὶ ἀρπάγων, ληστῶν καὶ κακούργων, καὶ ἀνθρώπων ἐκ προμελέτης κακοποιῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι παρ' Ἕλλησιν, ἐφεξῆς δὲ καὶ παρὰ Ῥωμαίοις, πάντες ἀδικησάντες οἱ καταφεύγοντες, ἀθωοῖ τε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνόχοι, ἐσώζοντο καὶ ἔμμενον ἀτιμωρητοί, πλὴν τῶν σπανίως γενομένων παραβιάσεων τοῦ ἀσύλου, ὅτε δὴ καὶ ἐτιμωρεῖτο ὁ καταφυγὼν· ἀλλὰ τότε ἡ μεγάλη κατάρχησις καὶ ἡ καταπάτησις τοῦ νόμου καὶ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀσύλου δικαίως προεκάλεσε τὸν περιορισμὸν καὶ βαθμῆδὸν τὴν παντελῆ αὐτοῦ κατάρχησιν. Παραλείποντες ὡς μὴ ἐνδιαφέρον ἡμῖν νὰ ἐρευνήσωμεν νῦν τὰ περὶ τούτου παρ' Ἕλλησι καὶ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις, ἐξετάζομεν πλατύτερον ἐνταῦθα τίνι τρόπῳ τῶν προσώπων ἢ διακρισὶς καθορίζετο ὑπὸ τε τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν τῷ ἑβραϊκῷ ἔθνει καὶ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ἐν τῷ χριστιανισμῶντι ἑλληνικῷ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ καταργεῖται σιωπηλῶς τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος καὶ δίκαιον τοῦ ἀσύλου καὶ καταφυγίου τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν.

Καὶ πρῶτον μὲν παρ' Ἑβραίοις αἱ φυγαδευτήριαι πόλεις ἦσαν τὰ ἄσυλα ἢσαν ἀνοικτὰ ἀείποτε δι' ἕκαστον Ἑβραῖον, προσήλυτον ἢ περίοικον καταφεύγοντα, ἰδίως φονέα, ὅστις συνέβαινε νὰ φονεύσῃ τινὰ ἀκουσίως καὶ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἐκινδύνευε τὴν ζωὴν ἐκ τοῦ κατὰ νόμον ζητοῦντος ἐκδίκησιν συγγενοῦς τοῦ φονευθέντος. «Αὐταὶ αἱ πό-

λεις αἱ ἐπίκλητοι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ τῷ προσήλυτῳ καὶ τῷ προκειμένῳ ἐν αὐτοῖς καταφυγεῖν ἐκεῖ παντὶ παῖοντι ψυχὴν ἀκουσίως, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἐν χειρὶ τοῦ ἀγγιστευόντος τὸ αἷμα, ἕως ἂν καταστῆ ἐναντι τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν» (Ἰησοῦς Ναυῆ κ', 9). Ἄλλ' ἐνταῦθα ἡ Ἁγία Γραφή ῥητῶς διακρίνει τὸν ἀκουσίως φονεύοντα ἀπὸ τοῦ ἐκ προμελέτης· καὶ εἰς τοῦτον μὲν, καὶ ἀφ' οὗ καταφύγη, ἀπειλεῖ θάνατον, εἰς ἐκεῖνον δὲ ἀπονέμει συγγνώμην ἐπὶ συνθήκῃ καὶ προστάσει μάλιστα, ὅπως αἱ φέρονται εἰς τὴν ἄσυλον πόλιν ὁδοὶ φυλάττωνται πάντοτε ὑπὸ τῶν Λευϊτῶν καθαῖρα πρὸς εὐκολίαν τοῦ φεύγοντος (Δευτερ. 19', 3—6). Ἐκεῖνος δ' ἐλογίζετο ἀκουσίως φονευτής, ὅστις τυχαίως ποτὲ ἐφόνευσεν τινὰ, οὐχὶ ἐκ προμελέτης, ἢ ἐξ ἔχθρας ἢ μίσους ἢ προηγουμένης τινὸς μνησικακίας, ἀλλ' ἀκουσίως ὅλως καὶ ἐξ ἀπροσεξίας. «Ἐὰν δὲ ἐξάπινα οὐδ' ἔχθρα ὦσῃ αὐτὸν, ἢ ἐπιρροήν ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦος οὐκ ἐξ ἐνδρόου, ἢ παντὶ λίθῳ, ἐν ᾧ ἀποθνεύεται ἐν αὐτῷ οὐκ εἰδώς, καὶ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς οὐκ ἔχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτὸν, οὐ μὴ ἀποθάνῃ ὁ φονευτής, ἕως ἂν στῆ ἐναντι τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν» (Ἀριθ. 12', 22—24). Ἄν δὲ ὁ ἀκουσίως φονεύσας μετὰ τὸν φόνον προφθάσας ἐν καιρῷ κατέφυγεν εἰς πόλιν φυγαδευτήριον, διέμενον ἐν αὐτῇ ἀσφαλῆς, ὑπ' οὐδενὸς ἀπειλούμενος οὐδ' ἀποσπώμενος· ἐκτὸς ἂν πρὸ τοῦ ὠρισμένου χρόνου ἔφυγεν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς φυγαδευτήριου πόλεως, ὅτε ἀπαντήσας αὐτὸν ὁ συγγενὴς τοῦ φονευθέντος εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐνοχῆς. «Ἐὰν δὲ ἐξὸφ ἐξέλθῃ ὁ φονεύσας τὰ ὅρια τῆς πόλεως εἰς τὴν κατέφυγεν ἐκεῖ, καὶ εὔρη αὐτὸν ὁ ἀγγιστευὼν τὸ αἷμα ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως καταφυγῆς αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ ὁ ἀγγιστευὼν τὸ αἷμα τὸν φονεύσαντα οὐκ ἐνόχος ἐστί» (αὐτόθ. 26—28). Πρὸς πλείονα μάλιστα ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς τοῦ καταφυγόντος συνήρχετο ἡ συναγωγὴ καὶ ἡ τῆς πόλεως γερουσία ἔκρινεν ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων μετὰ τοῦ συγγενοῦς τοῦ φονευθέντος· καὶ τοῦ ἀκουσίως φονεύσαντος, καὶ ὁ ἀθωωθείς διέμενον ἀσφαλῆστατος ἐν τῇ ἀσύλῳ πόλει μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ συγγενοῦς τότε ζῶντος μεγάλου ἀρχιερέως. Ἄμα δὲ τῇ τούτου τελευταίᾳ ὁ φονευτὴς ἐπανέστρεψε καὶ ἀποκαθίστατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, ἔξω τοῦ λοιποῦ ἀσφαλῶς καὶ ἀκαταζήτητος (Ἀριθ. 12', 22—29. Δευτ. 19', 4—7).

Ἐὰν δὲ τις ἀπεναντίας ἐκ προμελέτης καὶ ἐσκεμμένως προσέβαινε νὰ φονεύῃ τινὰ διὰ σιδήρου, ἢ λίθου, ἢ ξύλου, ἢ δι' ἔχθραν, ἢ διὰ μνησικα-

κίαν ὁ τοιοῦτος καθίστατο φόνος ἐνόχος, καὶ ὡς ἐκούσιος καὶ πραγματικὸς φόνος ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃ. Διότι ἐδικαιοῦτο νὰ φονεύσῃ τοῦτον ἢ συναντήσας ἢ ἀνευρὼν ὁ συγγενὴς τοῦ φονευθέντος. «Ὁ ἀγγιστευὼν τὸ αἷμα, οὗτος αὐτὸς ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα· ὅταν συναντήσῃ αὐτῷ οὗτος ἀποκτενεῖ αὐτόν» (Ἀριθ. 12', 19). Ἄλλὰ καὶ ἂν προφθάσας ὁ ἐκούσιως φονεύσας ἐσώζετο, καταφυγὼν εἰς πόλιν φυγαδευτήριον, οὐχ ἦττον καὶ μετὰ τὴν καταφυγὴν ἡ γερουσία τῆς πόλεως παρελάμβανε αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀσύλου καὶ παρέδιδεν εἰς χεῖρας τοῦ συγγενοῦς τοῦ ἀποθανόντος, ὅπως ὑπ' αὐτοῦ θανατωθῆ ὑπὲρ τοῦ ἐχθυθέντος· ἀθωοῦ αἵματος (Δευτερ. 19', 12). Ἀσπληρότατα δ' ἀπηγορεύετο ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸν συγγενὴ τοῦ φονευθέντος. ἵνα λάβῃ πρὸς ἐξίλασιν λύτρα παρὰ τοῦ φονεύσαντος, τοῦ ὄντος ἐνόχου θανατωθῆναι, καὶ οὕτως ὁ φονεὺς κατορθώσῃ εἰς πόλιν φυγαδευτήριον νὰ καταφύγῃ, ἢ νὰ ἐξαγοράσῃ ἐντελῶς τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ ἐκ τούτου νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καὶ πατρίδι. Τὴν παράνομον ταύτην πράξιν ἡ Ἁγία Γραφή κατακρίνει ὡς ὑπερβασιν τῶν ὁρίων τοῦ νόμου καὶ θεωρεῖ ὡς βεβήλωσιν καὶ μόλυσμα, ὅπερ ἐμελλε νὰ μολύνῃ τὴν ἁγίαν Γῆν, ἐφ' ἧς ἐν μέσῳ Ἰσραὴλ κατεσκήνου ὁ Κύριος τῆς δόξης (Ἀριθ. 16—21. 31—34. Δευτ. 19', 11—15). Καὶ οὕτω μὲν παρ' Ἑβραίοις.

Ἐπικρατήσαν δ' ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου παρὰ τοῖς χριστιανοῖς τὸ πρόνομον τοῦ ἀσύλου συνέστη οὐχὶ διὰ νὰ προστατεύῃ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν, ἢ διὰ νὰ χρησιμεύῃ πρὸς ὑπεκφυγὴν τῶν καταδικωμένων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ πολιτικοῦ, ἢ τέλος διὰ νὰ παραλύσῃ τῶν νόμων τὴν δύναμιν καὶ τὴν λειτουργίαν ἐν τακτικῆς τῆς πολιτείας περιστάσεσιν, ἀλλὰ συνέστη κυρίως διὰ νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς ἀδίκως πιεζομένους καὶ ἀναίτιως ταλαιπωρουμένους καὶ πάσχοντας καταφύγιον πρὸς ἀνακούφισιν. Περιωρίζετο δὲ διὰ πολιτικῶν νόμων. ἵνα ἐν ἀμφιβόλοις περιστάσεσιν, εἴτε πολιτικῆς ἢ ἐγκληματικῆς, προστατεύῃ τοὺς ἀνθρώπους μέχρι οὗ ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης γνωσθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς τοῦ προσώπου καταδίωξης. Συνάμα δὲ συνέστη, ἵνα πάντως δοθῆ καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀφορμὴ καὶ εὐκαιρία ἵνα ἐκ πνεύματος χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας ὀρμώμενοι μεσιτεύωσι παρὰ τῇ πολιτικῇ ἐξουσίᾳ ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἀδίκων καὶ ἀναίτιως πολλὰκις κινδυνολόντων. Τοιοῦτος ἦτο ὁ βίσιτος σκοπὸς τῶν ἀσύλων. ἐφ' ὅσον ταῦτα ἐπεκράτησαν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοιοῦτον ἦτο τὸ ἄσυλον, ὅπερ ἐθεώ-

ρει σεβαστὸν καὶ ἀπαραβίαστον ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἀπέναντι τοῦ δικαστοῦ τοῦ Πόντου (Γρηγ. Θεολ. λόγ. κ'), ὁ Συνέσιος ἀπέναντι Ἀνδρόνικου ἐπάρχου Πτολεμαίδος, ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὑπὲρ τοῦ Εὐτροπίου ἀπέναντι Ἀρκαδίου τοῦ αὐτοκράτορος κλπ.

Ἐν τούτοις εἰς τὰ ἄσυλα πολλάκις κατέφυγον καὶ πολλοὶ ἐνόχοι ἐγκλημάτων καὶ ἄξιοι μεγάλων τιμωριῶν. Ἄλλ' ἵνα μὴ καταχρῶνται τὴν ἐπιείκειαν τοῦ νόμου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τρέφωσι δὲ οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας καὶ διασώσεως δυνάμει καὶ δικαίωματι τοῦ προνομίου, οἱ πολιτικοὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων νόμοι ἐμνημόνευσαν διάφορα ἐγκλήματα καὶ αἰτίας, καθ' ἃς ἡ Ἐκκλησία ὤφειλε μηδεμίαν νὰ παρέχῃ προστασίαν καὶ ἀσφάλειαν τοῖς τοιοῦτοις, εἰς τὰς ἐκκλησίας πρὸς ἀπαλλαγὴν καταφεύγουσιν (Κώδ. Θεοδ. βιβλ. θ', τίτλ. με', νόμ. α'). Ἄν δὲ τινες τῶν καταφευγόντων, ἐνόχων ἄλλως νομιζομένων, εἶχον λόγους πρὸς ἀπολογία ἢ δικαιοσύνην τῆς ἀδίκου καταδρομῆς, ὁ πολιτικὸς ἄρχων ἐκελεύετο. κατὰ τινὰ διατάξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἵνα ἀκούῃ μὲν τούτους, μὴ παρατείνῃ δὲ τὴν ἐπιείκειαν, ἐπὶ πλείονα χρόνον, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐξετάσεως, καὶ ἐν χρόνῳ συμμετρηῖ καὶ οὐχ ὑπερβαίνοντι τριάκοντα προθεσμίας ἡμερῶν· ὥστε μὴ ἐντεῦθεν ἀπεράντους εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὰς πρὸς ἑαυτοὺς φιλονεικίας» (Διατ. 17).

Καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἀσύλων ἀπεκλείοντο οἱ χρεωφειλέται τοῦ δημοσίου ταμεῖου, ἐφ' ὅσον εἴτε ἀπεπτότερον εἴτε παρεμπόδιζον οὗτοι τὴν εἰσπραξίν καὶ πληρωμὴν τῶν δημοσίων τοῦ κράτους προσόδων. Οἱ χρεωφειλέται οὗτοι καὶ καταφεύγοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπεσπῶντο ἐκεῖθεν καὶ οὐδεμίαν ἔτιουσιν προστασίαν καὶ χάριτος (Κώδ. Θεοδ. βιβλ. θ', τίτλ. με', νόμ. α'). Ἄν δ' ἀνελάμβανον κληρικοί τινες τὴν τούτων ὑπεράσπισιν, ὁ νόμος ἐκέλευεν, ἵνα ὁ ἐπίσκοπος τότε καὶ οἱ κληρικοὶ ἀποτίσωσι τὸ ὀφειλόμενον χρέος τῷ δημοσίῳ ταμεῖῳ ἀντὶ τοῦ χρεωφειλέτου. Πλὴν τούτων ἀπεκλείοντο τοῦ προνομίου τοῦ ἀσύλου καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ πανούργως προσερχόμενοι μὲν ἵνα ἀσπασθῶσι τὸν χριστιανισμὸν, πράγματι δὲ σκοποῦντες διὰ τούτου νὰ ὑπεκφύγωσιν εἴτε ἀπίστιν χρέους, εἴτε πονὴν τιμωρητέων ἐγκλημάτων. Τὰ περὶ τούτων διετάσσον νόμοι τινὲς Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τῶν αὐτοκρατόρων (αὐτ. νόμ. 6'. «Περὶ τῶν καταφευγόντων εἰς τὰς ἐκκλησίας»—Κώδ. Ἰουστιν. βιβλ. α', τίτλ. 16', νόμ. α'). Ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπύλαυον τοῦ προνομίου τοῦ ἀσύλου ἐξίτου μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Ὡσαύτως, ἐπειδὴ ἐκ γενικοῦ τινος νόμου τοῦ

Θεοδοσίου καὶ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ (Κωδ. Θεοδ. βιβλ. ις', τίτλ. ζ', νόμ. δ'), οἱ ἀποστάται καὶ οἱ αἰρετικοὶ ἀπεστεροῦντο πάντων τῶν προνομίων, ὧν περ οἱ ἄλλοι πόλιται ἀπελάμβανον, κατὰ συνέπειαν εἶναι λίαν πιθανόν, ὅτι ἐστεροῦντο καὶ τῆς χάριτος τοῦ ἀσύλου, διότι οἱ τοιοῦτοι ἤθετον καὶ προεβίδον τὴν χριστιανικὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἄπαξ ἐν τῷ θεῷ βαπτίσματι ὠμολόγησαν ἀποβαίνοντες ὡς πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Ἰουδαίων χεῖρους, μηδεμίαν χάριτος ἢ δικαιώματός τινος τοῦ λοιποῦ κρινόμενοι ἄξιοι. Σὺν πᾶσι τούτοις ἀπεκλείοντο τοῦ ἀσύλου καὶ οἱ δοῦλοι, οἱ κρύφα δραπετεύοντες ἢ ἀραιροῦντές τι ἀπὸ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, καταφεύγοντες δὲ ἐκεῖ μετ' εὐκαιρίας ἀπεσπῶντο καὶ ἐτίμωροῦντο. Ἀποκλείων δὲ τινὰς ἄλλους προσέτι ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ διασαφηνίζων τὸν σκοπὸν τοῦ ἀσύλου λέγει: «Ὅστε δὲ ἀνόμοιοι, οὔτε μοιχοί, οὔτε παρθένων ἄρπαξιν, ἀμαρτάνουσι τὴν ἐκ τῶν ὄρων φυλάξεις ἀσφάλειαν· ἀλλὰ καθεῖθεν ἐξελεύσεις καὶ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπέξεις. Οὐ γὰρ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀμαρτανόντων φείδεσθαι προσήκει, ἀλλὰ τῶν περιόντων, ἵνα μὴ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων πάσχουσιν. Ἄλλως τε ἢ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια οὐ τοῖς ἀδικούσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δέδοται παρὰ τοῦ νόμου· καὶ οὐκ ἂν εἴη δυνατόν ἐκότερον ἰσχυρίζεσθαι τῇ παρὰ τῶν ἀσύλων τόπων ἀσφαλείᾳ, καὶ τὸν ἀδικούντα καὶ τὸν ἀδικούμενον» (Νεαρά διατ. 17).

Τοιοῦτος ὁ θεσμὸς τοῦ ἀσύλου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθνεσι καὶ τοσοῦτῃ ἱερὸς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, ὡς πράγματι εἶναι καὶ σαφῶς ὑποδηλοῦται ἐκ τῆς προτεθείσης περικοπῆς τῆς Ἰουστινιανείου Νεαράς, προοριζούσης τὰ ἄσυλα διὰ τοὺς ἀδικουμένους καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἀδικούντας. Μέγα καὶ ἀπέραντον ἄσυλον κατέστη πρὸ ἡμερῶν καὶ διατελεῖ ὑπάρχουσα ὁλόκληρος ἡ πόλις τοῦ Κωνσταντινου, ὡς πρὸ τινος καιροῦ καὶ ἔτραι πόλις χριστιανικαί. Χιλιάδας λιμοκτονουμένων καὶ ἀποθηνησκόντων ἔσωσεν ἐκ τοῦ θανάτου θρέψασα, ποτίσασα, περιβαλοῦσα, περιάλψασα παντοιοτρόπως τὴν ἐσχάτην τοῦ ἀνθρώπου ἐλεεινότητα. Τὸ χριστιανικὸν ἰδίως πνεῦμα, ὡς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, ἀναπηγάξει πλούσια καὶ παραμυθητικὰ τὰ τῆς φιλανθρωπίας νάματα, ἐξερχόμενα ἐκ πάσης σχεδὸν χριστιανικῆς καρδίας. Ἐν τούτοις δὲν ὀφείλομεν νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐθεμελίωσε τὸν θεσμὸν τοῦ ἀσύλου, ἢ δὲ κατάχρησις αὐτὸν κατήγγηεν. Ἄλλ' ἄρα γε καὶ νῦν πάντες οἱ καταφεύγοντες ἐν τῷ ἀσύλῳ τῆς Πόλεως εἰσὶν ἀδικούμενοι καὶ καταδικώμενοι ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν; Ἡ ὑπάρχουσιν ἐν πολλοῖς καὶ χεῖρους τῶν ἀποκλειομένων ὑπὸ τῆς Π.

Διαθήκης καὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων! Θεὸς οἶδεν. Ἡ ἀγαθοεργία ὁμῶς καὶ ἡ φιλάνθρωπος ὑπὲρ τοῦ πλησίον ἀγάπη, προῖον ἰδίᾳ τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξ εὐαγγελικῶν καρδίας χορηγούμεναι, ἔχουσι βεβαίαν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν παρὰ Θεοῦ. Γ.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΩ.

Ὁ κ. Δαβρὺ δὲ Θεορσάν ἐν ὑπομνήματι αὐτοῦ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἰσλαμισμού ἐν τῇ Σινικῇ ἐποιήσατο μνείαν θρησκείας, ἧς τὸ ὄνομα καὶ ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ Σινικῇ εἶναι ἥκιστα γνωστὸν, τῆς θρησκείας δηλονότι τοῦ Ταμῶ (Tamo Kiao). Ἀναγνούς ὁ κ. Δαβρὺ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἐν ταῖς ὀθωμανικαῖς ἐπιγραφαῖς τῶν τεμενῶν τῆς Καντῶνος ἀπετάθη εἰς πολλοὺς λογίους, οἵτινες ὁμῶς οὐδεμίαν ἠδυνήθησαν νὰ δώσωσιν αὐτῷ ἀποχρῶσαν ἐξήγησιν. Τέλος ὁ ἀρχηγὸς τῶν βόνζων τῆς Καντῶνος ἐγνωστοποίησεν αὐτῷ ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ταμῶ οὐδὲν ἕτερον ἦν ἢ αὐτὸς ὁ βουδδισμὸς, καὶ ὅτι ὁ Ταμῶ ἢ Βόδδι-Χάρμα ἦν ὁ κη' πατριάρχης, ἧτοι ὁ πρῶτος μέγας διδάσκαλος, ὅστις ὤρισε τὴν Σινικὴν ὡς τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ.

Ὁ σοφὸς Γαλάτης ἔλαβε ταυτοχρόνως παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν βόνζων περιεργον σύγγραμμά ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Fo tsou song-tsag, περιέχον ἀγνωστὸς λεπτομερείας περὶ τοῦ Ταμῶ, ὁ Ταμῶ φεύγων τὴν τῶν Βραχμάνων καταδίωξιν ἀπῆλθεν ἐξ Ἰνδοστᾶν μεταβαίνων εἰς Σινικὴν. Προγραφεῖς ὁ βουδδισμὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅπου ἐγεννήθη ἀπόλεσεν ἐν αὐτῇ τοὺς πλείστους θιασώτας αὐτοῦ, τὰ δὲ ἀσθενῆ λείψανα, ἐν οἷς περιώριστα νῦν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, στεροῦνται ἐνότητος θεωριῶν καὶ παραδόσεων, ἐν ᾧ τάχιστα ἀξάνουσιν αἱ πρὸς αὐτὸν προσελεύσεις ἐν τῇ μέσῃ αὐτοκρατορίᾳ (Σινικῇ), ἐν Σιάμη, ἐν Τονγκίγ, Ἰαπωνίᾳ καὶ Ταρταρίᾳ. Οἱ τὴν παράδοξον ταύτην ἀσπασθέντες θρησκείαν τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς ἠγεμόνες δόξαν ἐθεώρησαν τὸ ἔχειν τοὺς προηγουμένους ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῶν. Κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ζῶν ὁ Βόδδιδας ἀνεδείχθη βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ ἐγγόνου τοῦ Τσεγκισχᾶν Κουβλεκᾶν, ὅστις εἰς Θεβιτανὸν τινὰ ἔδωκε τὸν τίτλον τοῦ Δαλάι Λαμά (ἐν τῇ μογγολικῇ, Λαμά ἢ ἱερεὺς ὁμοίως τῷ Ὁκεανῷ) ἀνιδρύσας οὕτως ἐν Θεβὲτ τὴν νέαν ἑδρὰν τῶν βουδδιστῶν πατριάρχων.

Παραλείποντες τὰς πληρορορίας τῶν βιβλίων καὶ ἀναβάλλοντες τὴν ἐξήγησιν τῶν ἀντικειμένων περὶ ὧν ἐπραγματεύθη ὁ κ. Δελὸς (ἐν τῇ γαλατικῇ ἐθνογραφίᾳ) καὶ ὁ κ. Εὐγένιος Ρεβιγιού (ἐν τοῖς περὶ νομικῶν ζητημάτων ἐν τοῖς κοπτικῶς πα-

πύροις) παρέχουσαν περίληψιν τῆς περιεργότητος πραγματείας τοῦ κ. Δαβρὺ, συνοψίζοντας τὰς ἀποκαλύψεις τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν βόνζων τῆς Καντῶνος.

Ὁ Ταμῶ (Βόδδι-Χάρμα) ἐστὶν ὁ κη' μέγας διδάσκαλος, ὅστις μνηθεὶς τὰ μυστήρια τῆς μεγάλης διδασκαλίας τοῦ Fo μετέβη εἰς Σινικὴν πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς. Κατήγετο ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Πατροῦς καὶ ἦν ὁ τρίτος υἱὸς τοῦ Χιάγγκτε, βασιλεῦς τῆς Μαβάρης, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰνδία. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Πουνζοτόλο διέταξεν αὐτῷ ὅπως μεταβᾶς κηρύξῃ ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Τσεντᾶν τὴν ἀρχὴν ταύτην. Ὁ Ταμῶ κατὰ τὴν ὀρισμένην πρὸς ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐποχὴν προλαβὼν τὸν βασιλεῖα τῆς Μαβάρης καὶ ἀνεψιδὸν αὐτοῦ ἀπέργηται συνιστῶν αὐτῷ τὰς «τρεις ἀγνόητας», τὴν βουδδικὴν τριάδα. Μετὰ μακρὰν περιπλάνησιν ὁ ἀπόστολος μεταβαίνει εἰς Ναν-χαι-γιέν, ἐπαρχίαν τῆς πόλεως Καντῶνος, τῷ 535 μ.Χ. Ἡ κυβερνήτης πάραυτα παρεσκευάσεν αὐτῷ μέγαρον, ταχυδρομὸς δ' ἀποσταλείς παρ' αὐτῆς διεκίρυττε τὸ γεγονός τοῦτο ἀνὰ τὴν πρωτεύουσιν.

Ὁ αὐτοκράτωρ Βουτὺ, τῆς δυναστείας τῶν Λεῖγ, μετεπέμψατο δι' ἐνὸς ὑπουργοῦ αὐτοῦ τὸν Ταμῶ εἰς τὸ μέγαρον. «Μέγα διδάσκαλε, εἶπεν αὐτῷ ἡμέραν τινὰ ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεώς μου ἠγωνίσθη μεγάλη πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Fo. Ἐλπίζω ὅτι διὰ τοῦτο ἔχω τὴν ἡμετέραν ἀγάπην.

Λυποῦμαι, εἶπεν ὁ Ταμῶ, ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ θεωρῶ ὡς ἀξιοκαίνοισ τὰς πράξεις, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ Γ. Μ. Ὁ ἄνθρωπος, μικρὸς καρπὸς τοῦ οὐρανοῦ, περιέχει ἐν ἑαυτῷ πηγὴν πλάνης καὶ ἀπωλείας ἐφόσον δὲν λάβῃ γνῶσιν τῆς καταστάσεως τοῦ μὴ εἶναι. τοῦ κενοῦ καὶ τοῦ ἀύλου, πᾶσαι αἱ πράξεις αὐτοῦ ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν δραπέτιδα λάμψιν τῆς φλογός. Ἡ ἀληθὴς ἀξία δὲν ἐγκυκαίται ἐν τῇ παραστάσει τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων, εἶπέ μοι, ἐπανελάθε, ὁ αὐτοκράτωρ, τί ἐννοεῖς διὰ τῶν λέξεων ἅγιος καὶ πρώτη μονὰς. Ἡ πρώτη μονὰς κεῖται ὑπερβεν πάσης ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως, προκειμένου δὲ περὶ ἁγίου, ἐξακόλουθῶ, εἰσέτι ζητῶ τοιοῦτον. — Λοιπὸν καὶ ἐμὲ πρὸς τί παραβάλλετε με; — Πρὸς οὐδέν.

Ὁ Ταμῶ διεβίωσε ἀκολούθως ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Χασ-λόγκ-τιε ἐπὶ τοῦ ὄρους Song. Ἐζήσεν ἐκεῖ συνεπειρωμένος πρὸ τοῖχου μεγίστην ἄγων σιγῆν. Ἡμέραν τινὰ μεταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον ἱερεὺς, δεόμενος ὅπως ἐπὶ μίαν στιγμὴν συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ μεγάλου διδασκάλου. Ἡ γῶν ἐπιπτεν ἄρθρονος ὁ ἱερεὺς ἀπεποιήθη νὰ εἰσελθῇ, ἄχρις οὗ ὁ Ταμῶ εὐσπλαχνισθεὶς συνήνεσεν εἰς τὴν αἰτήτην αὐτοῦ. «Τί μὲ θέλεις, λέγει αὐτῷ;

Πρὸς χάριν διδάξόν με παρακαλῶ τὰ μεγάλα μυστήρια τοῦ νόμου τοῦ Fo. — Ὁ πόθος σου δὲν θέλει πραγματοποιηθῆ, ὀλίγας ἔχεις ἀρετὰς, καὶ τὴν καρδίαν πλήρη». Ὁ ἱερεὺς λαβὼν τότε μάχαιραν καὶ ἀποκόψας τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἔριψεν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ταμῶ. «Κάλλιστα, εἶπεν αὐτῷ ὁ διδάσκαλος· ἐμμήθης τοὺς πρώτους Fo, οἵτινες ἐπελανθάνοντο τοῦ σώματος αὐτῶν καὶ μόνον τὴν διδασκαλίαν ἀνεπόλουν. Τοῦ λοιποῦ κληθήσει Τσοῦι-κο (ἀγγίλους). — Κρίνετέ με ἤδη ἄξιον μνησεως εἰς τὴν διδασκαλίαν; — Εἰς τὴν διδασκαλίαν! ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον, ἀλλ' ὁ ὑπέρτατος λόγος. Πρὸς κατάληψιν αὐτῆς δέον ὅπως ἡ καρδία ᾖναι ὅλως κενή». — Ἀλλὰ, διδάσκαλε, τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ ἐμὴ, δυσκόλως δὲ θ' ἀνεύρισκον αὐτὴν ἐὰν ἤθελον τὴν ζητήσαι.

Μετὰ τινὰ χρόνον, ὁ Ταμῶ λέγει εἰς τὸν Τσοῦι κο. «Ἀπὸ τοῦ Kakia-ye (Cakia Mouni) μέχρις ἐμοῦ τὰ μυστήρια τῆς διδασκαλίας διεβιβάσθησαν ἀδιαιλίτως. Ἐξέλεξά σε ὡς διάδοχόν μου. Λάβε λοιπὸν τοῦτο τὸ Κία-σα (ἐνδύμα) ὅπερ ἔσται τὸ ἔμβλημα τοῦ μεγάλου διδασκάλου. Θὰ φέρωσι ταῦτο ἐπὶ διακόσια ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν μου, εἴτα ἀποθήσεται ἄχρηστον». Ὁ Ταμῶ ἐτελεύτησε τὸν βίον ἐν τῷ μοναστηρίῳ Τσιεν-στέν-ζε. Μετὰ παρελευσιν ἐνὸς μόλις ἔτους εἰς αὐτοκρατορικὸς πρεσβευτῆς ἐπακροχόμενος ἐκ τῶν δυτικῶν χωρῶν συνήντησε τὸν Ταμῶ τρέχοντα ταχύτατα μοναστάλιον, καὶ τρεπόμενον, ἔλεγεν τὴν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἄγουσαν. Μαθὼν τὴν παράδοξον ταύτην συνάντησιν ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε ν' ἀνοιχθῆ ὁ τοῦ μεγάλου διδασκάλου τάφος ἐν ᾧ εὐρέθη ἐν μόνον ἀχρύρινον σάνδαλον.

Τῷ 713, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σουι-νέγκ οὐδεὶς πλέον ἔφερε τὸ Κία-σα. Δύο μεγάλοι διδάσκαλοι διημφισβήτησαν τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῷ βορείῳ καὶ νοτίῳ μέρει τῆς αὐτοκρατορίας. Τὸ σχίσμα διήρκεσεν ἄχρι τοῦ 1260, ὅτε ὁ Χουπιλλί (Κουβλάι χᾶν) διώριζε τὸν Pa-sze-pa, ἀρχηγὸν τοῦ βουδδισμού ὑπὸ τὸν τίτλον Δαλάι Λαμά.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΠΕΡΙ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ. — Ἐν τῇ γαλλικῇ ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 20/1 φεβρουαρίου ὁ κ. Ρεβιλλοῦ ἐρμηνεύων περιεργότατον δημοτικὸν πάπυρον ἀνήκοντα τῇ Συλλογῇ τοῦ Λούβρου ἐποιήσατο μελέτην περὶ ἐνὸς τῶν σπουδαιοτάτων ζητημάτων τοῦ ποσοῦτε παρὰ τῶν ἀρχαίων θχυμαζομένου καὶ τοσοῦτο θαυμασίου ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ δικαίου, περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐγγυήσεως ἢν ὁ πωλητὴς ἐνὸς ἀκινήτου εἶδεν

εις τὸν ἀγοραστήν. Ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ἡ ἐγγύησις αὐτῆ ἐλέγγοτο διὰ τῆς ἐλληνικῆς λέξεως βεβαιώσις, λέξεως ἣτις ἐσήμαινε καὶ ἄλλο εἶδος ἐγγυήσεως ὅπως ἀάφορον ἀπαιτούμενον πρὸς τὸ πωλητοῦ ἐν τε Μακεδονίᾳ καὶ ἐν ταῖς πλείσταις ἐλληνικαῖς πόλεσι. Τὸ ἐλληνικὸν ἢ μακεδονικὸν σύστημα, ὅσον φαίνεται ἰδίᾳ ἐφαρμοζόμενον ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἄς ἐκ Δελφῶν εἰς Παριτίους ἐκόμισεν ὁ κ. Φουκάρ, ἦν τὸ ἐπιθεωρεῖν ἐν τῷ συμβολαίῳ ἐκτὸς τῶν ἐνδιαφερομένων τρίτον τινὰ καλούμενον βεβαιωτήν ἢ προπωλητήν. ὅστις ἡγγυζοτο ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς πωλητοῦ καὶ ἠδύνατο νὰ καταδικασθῆ ὡσεὶ αὐτὸς ἦτο ὁ πωλητής, ἐὰν οὗτος δὲν ἐξώφλει τὸν ἀγοραστήν ἐν περιπτώσει ἐκρούσεως (évitió). Ὁλως ἀάφορον ἦν τὸ αἰγυπτιακὸν σύστημα, ὅπερ ὅμοιον εἶχε μόνον ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ δικαίῳ· ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι καὶ αἱ ἐπιτευχθεῖσαι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν δεημοτικῶν συμβουλιῶν ἀνακαλύψαι ἀπέδειξαν ὅτι ὁ Σόλων ἐδανείσθη ἐκ τῆς Αἰγύπτου τινὰ τῶν σπουδαιοτάτων σημείων τοῦ δικαίου, ὅπερ ἐν Ἀθήναις ἐγκατέστησεν. Ἡ αἰγυπτιακὴ βεβαιώσις ἦν ἐγγύησις διδομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πωλητοῦ, ὅστις ὑπεχρεῖτο νὰ ὑπερασπισθῆ τὸν ἀγοραστήν κατὰ πάσης ἐκρούσεως ἢ ἀντιποιήσεως, τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κινδύνῳ, νὰ παράσχη αὐτῷ πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐγγραφα καὶ νὰ λάβῃ ἐν ἀνάγκῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ δίκῃ. Ὁ δεημοτικὸς τύπος, ὅστις ἀνεύρηται ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων συμβολαίων, ἐκτὸς ἐπὶ ἐνὸς συμβολαίου χρονολογουμένου ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ψαμμητίχου καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς περσικῆς κυριαρχίας, εἶναι οὕτω συντεταγμένος, ὥστε ὁ πωλητής εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἀγοραστήν πάντων ὅσοι ἠδύνατο νὰ ταραξῶσιν αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν προκειμένην ἰδιοκτησίαν· νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ πάντα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν ταύτην συμβόλαια, νὰ ἐξαπαλήσῃ αὐτῷ τὴν κατοχὴν πανταχοῦ ὅπου δέον. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον τῆς βεβαιώσεως, ὅπως μεταχειρισθῶμεν αὐτὰς τὰς ἐκφράσεις ἃς μεταχειρίζεται ἕλλην συνήγορος ἐν πτολεμαϊκῇ δίκῃ, ἣς ὁ Πευρὼν ἐδημοσίευσεν τὰ ἐλληνιστὶ γραφέντα ἐγγραφα, ἐγένετο ἐνώπιον τῶν λαοκριτῶν, ἣτοι πρὸ τοῦ τριακονταμελοῦς ἀνωτάτου δικαστηρίου, περὶ οὗ ὁμιλεῖ Διδώρος ὁ Σικελιώτης, συμρώνως πρὸς τὰ αἰγυπτιακὰ ἐγγραφα, περιεργαστὴ δημοτικῆ αἰγυπτιακῆ δίκῃ, ἣτις ἐστὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Ρεβιλλού.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ.

ΤΕΧΝΗΤΟΣ ΛΑΡΥΓΞ.—Ὁμολογούμενον ὅτι ἡμέρα τῆς ἡμέρας ἡ ἐπιστήμη ἐν Εὐρώπῃ νέας ποιεῖται

προόδους καὶ κατακτήσεις. Πρόκειται περὶ τεχνητοῦ λαρυγγος προσαρμοζομένου εἰς πάσχοντα κατὰ τὸ ὄργανον τοῦτο, καὶ ἡ νέα αὕτη ἰατρικὴ ἐπιτυχία βεβαίως θέλει καταπλήξῃ τὸν ἀναγνώστην. Εἶναι ἀληθές, λέγει ὁ Χρόνος τοῦ Λονδίνου, ὅτι τὸ πείραμα τοῦτο ἐγένετο πλειστάκις ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπῃς μετὰ ἐπιτυχίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον, καὶ ἰδίᾳ ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1873, ὅτε ὁ μὲν ἰατρός Βίλροθ ἀφῆρεσε τὸν λαρυγγα ἀσθενοῦς, ὁ δὲ Γουσεμβάουερ ἐπειράθη τὸ πρῶτον ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν διὰ τεχνητοῦ ὄργανου. Ἀλλὰ τὸ πείραμα τοῦτο πρῶτον ἤδη ἐγένετο ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Φόνλις ἐπὶ ἀσθενοῦς, James Huston καλουμένου, ῥάπτου, ἡλικίας 29 ἐτῶν, καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη ἀπέδειχθη ἀληθῆς θρίαμβος τῆς ἐπιστήμης, διότι ἡ υγεία τοῦ ἀσθενοῦς ἐθελιώθη ἀπὸ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ λαρυγγος αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὴν βραδύτητα μεθ' ἧς ἐγένετο ἡ ἐγχείρισις. Ὁ ἰατρός Φόνλις, ἀφοῦ ἀπέκοψε τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, εἰσῆγαγεν ἐν αὐτῇ σίφωνα ὅπως ἐμποδισθῆ ἡ κατάκλισις τῶν πνευμόνων ὑπὸ τοῦ αἵματος, μετὰ δὲ τὴν προφύλαξιν ταύτην ἐπρόβλεπε νὰ μεταθέσῃ ἐν ἀνέσει τὸν λαρυγγα ὡς καὶ τὸ φύμα ὅπερ ἐκώλυε τὴν ἀναπνοήν. Ἡ ἐγχείρισις διήρκεσε δύο ὥρας καὶ ἡμίσειαν, δοθέντος εἰς τὸν ἀσθενῆ χλωροφορμίου. Τὸ τεχνητὸν ὄργανον ὅπερ ἀντικατέστησε τὸ φυσικὸν σύγκειται ἐκ δύο σιφῶνων, ὧν ὁ μὲν κατέρχεται πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀνέρχεται πρὸς τὸ στόμα. Ὁ ἀσθενῆς δύναται νὰ συνηνεηθῆ ἄνευ τῶν σιφῶνων τούτων εἰς τὸν κάτω σίφωνα εἰσάγεται σωλήν, παράγεται δὲ τότε εὐχως θόρυβος, ἐν τὰ χεῖλη μεταβάλλουσιν εἰς γράμματα καὶ λέξεις. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοῦ βοηθητικοῦ τούτου ἡ ἀρθρωσις εἶναι ἀρκούντως εὐκρινής. Οἱ σωλήνες εἶναι ἐκ μετάλλου, εἰς ἐλεφαντόδοντος ἢ ἐκ κέρατος, ὁ δὲ ἀσθενῆς αὐτὸς ἀγαπᾷ νὰ μεταχειρίζεται αὐτούς, διότι δίδουσιν εἰς τὴν φωνὴν του νέους καὶ ἐξαισίους ἤχους, ὁ δὲ τόνος αὐτῆς ποικίλλει κατὰ τὸν σωλήνα οὗ χρῆσιν ποιεῖται.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ.—Μεταξὺ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ βίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας, ὁ ἐν Ῥώμῃ ἀνταποκριτῆς τοῦ Ἡμερησίου Τηλεγράφου ἀναφέρει τὸ ἐπόμενον.

Ὁ ἀποθανὼν μονάρχης ἐκέρδησε τῇ προτεραίᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ δίκην περὶ ἧς μεγάλως ἐνδιεφέρετο. Ἐνάγων ἦτο ἀγγλος ἱερεὺς, χρηματίσας ἄλλοτε πρωθιερεὺς τῆς ἀγγλικανῆς ἐκκλησίας ἐν Ῥώμῃ, ἐνθα ἀπὸ τριακονταετίας διατρίβει, Campbell Smith d'Heritz καλούμενος. Οὗτος εἶχεν

ἀγοράσει τὴν ἔπαυλιν Sciarra, τὴν δὲ γειτονικὴν ἔπαυλιν Potenziana ἠγόρασε τῷ 1870 ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ, ὅστις ἀγοράσας καὶ ἄλλας παρακειμένας οἰκοδομὰς ὠκοδομήσατο ὠραίαν ἐαρινὴν ἔπαυλιν, ἡγεμονικὴν.

Ὁ ἀγγλος ἱερεὺς οὐ μόνον ἀπειποιήθη πωλῆσαι τῷ Βίκτωρι Ἐμμανουήλ τὴν ἔπαυλιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπήτησε ὁρόμον, ὡς κοινῶς λέγομεν, διὰ τοῦ βασιλικοῦ κτήματος δι' αὐτὸν καὶ διὰ τοὺς ὑπῆρέτας αὐτοῦ· ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς ἄλλου ἐκάλυψε τὴν ὑπολειφθεῖσαν ὁδὸν διὰ δεινδροφυτειῶν, καὶ ὅτε οἱ θεράποντες τοῦ κ. Campbell εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀμφισθητουμένην γῆν, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ἐνήγαγεν ἐνώπιον τοῦ κακοεργοδοκείου τὸν ἱερέα, ὅστις κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον δι' ἐπίδρομὴν εἰς ξένην ἰδιοκτησίαν. Ἀκολούθως ἐγένετο δίκη ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου, ἐνθα ἐπίσης ἐκέρδησεν ὁ βασιλεὺς, τοῦ ἀγγλοῦ ἱερέως, τοῦ καὶ κόμητος τιτλοφορηθέντος ὑπὸ τοῦ πάπα Πίου Θ', καταδικασθέντος, χωρὶς κἄν ν' ἀκουσθῶσιν οἱ μάρτυρές του. Ἡ τελευταία συνεδρίασις τῆς δίκης ταύτης ἐγένετο τῇ προτεραίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ. Δέκα ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐφόνευσεν μεταξὺ τῶν δένδρων τῆς ἐπαύλεώς του τεσσαράκοντα κίχλας, ἕνα σκολόπακα, καὶ μίαν ἐνουδρίδα, πεσοῦσαν νεκρὰν, ἀφοῦ ὑπὸ τεσσάρων ἐβλήθη σφαιρῶν διὰ τοῦ βασιλικοῦ τυφεκίου.

Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ μεγάλως ἠγάπα τὴν ἔπαυλιν ταύτην, καίτοι οὐδέποτε ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, παρηκολούθει δὲ μετὰ μέγιστον ἐνδιαφέροντος τὰς προόδους τῆς οἰκομῆς καὶ τοῦ καθωραϊσμοῦ. Ἡ νύμφη αὐτοῦ, πριγκηπέσσα Μαργαρίτα, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Οὐμβέρτος, νῦν βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, συχνάκις μετέβαινον ἐκεῖ καὶ διήρχοντο ὥρας τινάς. Ὁ κόμης d'Heritz ἐφετιβλήθη τῇ τελευταίᾳ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου καὶ θὰ ὑποβάλῃ τὸ ζήτημα μέχρι τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ἐὰν δ' ἐπιτύχῃ ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις δὲν θὰ ᾖ κατεκλεισμένη πλέον εἰς τὸ δημόσιον· ἀποτέλεσμα δὲ τῆς δίκης ταύτης ἔσται ἴσως, ὅτι τὸ δημόσιον θὰ δύναται νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν ταύτην ἰδιοκτησίαν.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΙΝΗΣΙΣ.

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἀνακωχῆς ἔπεσαν ἐν Βυζαντίῳ τὸ ὑπουργεῖον καὶ αἱ χιόνας. Ἡ πόλις ἐλευκάνθη. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐσκαπᾶσθη μετὰ τὴν λευκὴν τῆς εἰρήνης σημαίαν. Εἴθε ἡ εἰρήνη αὕτη νὰ μὴ συναγωνισθῆ ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν μετὰ τὰς χιόνας!

Ἐνῶ ἐν τῇ Θράκῃ ὑπεγράφετο ἡ ἀνακωχὴ, ἐν τῇ εὐάνδρῳ Ἀττικῇ ὑπεγράφετο ἡ διαταγὴ τῆς εἰσελάσεως τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν

Θεσσαλίαν. Ἡ μία ὑπογραφή μᾶς προμηνύει τὴν εἰρήνην καὶ ἡ ἄλλη τὸν πόλεμον· αὕτη κρατεῖ σημαίαν λευκὴν, ἐκεῖνη μᾶς προτείνει λόγχην. Φιλία ἐδῶ καὶ φίλημα, ἐκεῖ δόγμα, σφαῖρα, πῦρ, συμπλοκὴ, περιπλοκὴ, παραζάλη, λαβύρινθος τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, εἰς δὴ ἡ Ἑλλὰς εἰσῆλθε μετὰ εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας πόδας. Ὡς φαίνεται ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία Ἀθηνῶν θ' ἀνεκάλυψε πῶς τὸν μῖτον τῆς Ἀριάδνης. Δώδεκα χιλιάδες Ἑλλήνων εἰσέβαλον ὡς καλοὶ φίλοι καὶ διὰ τὴν καλὴν τάξιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Δώδεκα χιλιάδες φίλοι εἰς μίαν ἡμέραν! Εἶναι πολὺ. Κινδυνεύει κανεὶς νὰ πάθῃ ἀπὸ πληθῶσαν φιλίας.

Ἡ λέξις πληθώρα μοὶ ὑπενθύμισεν τοὺς πρόσφυγας. Ἐκατὸν χιλιάδες δυστυχῶν, κρούουσι τὴν θύραν τῆς Πόλεως ζητοῦντες φιλοξενίαν.

Ὁ Γάλλος ὁ ἀνακαλύψας ὅτι αἱ ἡμέραι διαδέχονται ἀλλήλας ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουσιν, ἔκαμε μὲν μίαν σπουδαίαν, ἀλλ' ὄχι ἀκριβῆ καὶ σωστὴν ἀνακαλύψιν. Ἡμεῖς, οἵτινες ὅπωςδὴποτε ἐπροτιμήσαμεν καὶ κατὰ τὴν ἐδομαῖα ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, ἀπὸ τῆς αἰωνίου, ἡμεῖς, οἵτινες δὲν ἠκολουθήσαμεν τὸ παράδειγμα τοῦ Πάπα, ὅστις κατώρθωσε πλέον ν' ἀποθάνῃ, δυνάμεθα ἀκριβέστερον τοῦ Γάλλου νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ αἱ ὥραι καὶ τὰ λεπτὰ διαδεχόμενα ἀλλήλα δὲν ὁμοιάζουσιν. Τὴν τελειοποίησιν ταύτην τῆς ἀνακαλύψεως τὴν ὀφείλομεν εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, αἵτινες κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας, τσσαύτην ἐπέδειξαν τὴν ἀστασίαν, ὥστε, δικαίως οἱ γραμματικοὶ τὰς συγκατέταξαν εἰς τὸ γένος τῶν γυναικῶν.

Μὲ συγχωρεῖτε, κυρίαί! Τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν μου, ἀλλὰ τῶν γραμματικῶν, οἵτινες πάντοτε ἦσαν καὶ θὰ ᾖσιν ἄνοστοι καὶ ἀδιάκριτοι ἄνθρωποι. Ἐγὼ δὲν θὰ ἐπιτρέψω ποτὲ νὰ νομίσητε ὅτι κατηγορῶ ὑμᾶς ἐπὶ ἀστασίᾳ. Δὲν ἐνειρεύομαι δόξαν εἰσαγγελίως ἢ δημοσίου κατηγοροῦ τῶν γυναικῶν. Ἄλλως τε ἡ εἰσαγγελία, ἐπειδὴ εἶναι δικαστικὴ πολυτέλεια, δὲν εἶναι ἐν χρήσει περ' ἡμῖν. Ὅσον δὲ διὰ τὰ τρόπαια τῶν δικηγόρων, δύναμαι εὐσυνειδότως νὰ ὁμολογήσω ὅτι πάντοτε μετὰ ἀφίνωσι νὰ κοιμῶμαι.

Μετὰ τὰς χιόνας καὶ τοὺς πάγους, λαμπρὸς ἐπεφάνη ὁ Φοῖβος, διαχέων τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ τὰς θερμὰς ἐπὶ τῆς βίγούσης πόλεως. Ὁ οὐρανὸς ἐγένετο κυανοῦς, καθαρὸς καὶ ἄδολος ὡς ἡ εἰρήνη. Οὐδὲν νέφος τὸν ἐκλήιδου ὑπουλον καὶ κακντρεχῆς. Ὁ ἰανουάριος ἐδανείσθη ὠραιάς τινὰς ἡμέρας ἀπὸ τοῦ μαΐου, πρὸς τέρψιν τῶν

μικροπλάστων γυναικείων ποδῶν τῶν ὀργῶντων πρὸς περίπατον. Τὴν κυριακὴν ἢ λεωφόρος τοῦ Ταξιμίου μετεβλήθη εἰς Νιαγάραν ἐκχύνοντα Περαιούς ἀστούς τε καὶ ἀστὰς, εἰς τὸν κήπον τῆς δημαρχίας, εἰς τοῦ Παγκαλιῶν τοὺς λόφους, ὅπου πρὸς τὸ πείσμα τοῦ χειμῶνος, πρασίνη ἔρπει ἡ χλόη καὶ τρυφερά, στολίζουσα τὴν ἀτυχὸν ταύτην γῆν. Εὐτυχεῖς καὶ φαιδρῶι ἀνέπνεον οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐλεύθερον τοῦ βουνοῦ ἀέρα, ἐθαύμαζον τὴν ἀνελισσομένην ὑγρὰν τοῦ Βοσιπόρου ταινίαν, ἢ σθάνοντο τέρψιν ὑπὸ τὸ θάλπος μιᾶς ἀκτίνος ἡλιακῆς ἐκτιθέμενοι. Ἐλαφρὸς καὶ γλυκὺς ὁ νότος διεσκέδαζεν ὅτε μὲν ἀρπάζων τῶν δένδρων τὰ πᾶσι τὰ ξηρά, ὅτε δὲ φιλοπαίγιμων κρυπτόμενος εἰς τοῦ ποδογύρου τὰς πτυχὰς ἢ πτερυγίων προτὴν ξανθὴν καὶ ἀφράτην φυσιογνωμίαν τῆς κροῆς, ἥτις ὑπομειδῆ πρὸς τὸν ἀπέναντί της νέον τὸν προσπαθοῦντα νὰ κατορθώσῃ μίαν περιπετωμένην διὰ τοῦ μαύρου μύστακός του, ἐνῶ ὁ συνοδεύων αὐτὴν πατήρ, ὡς Καλυμνίους δύτας βυθίζει τὰ βλέμματά του εἰς τὰ γλαυκὰ τῆς Προποντιδος, νερὰ, ἐλπίζων νὰ συλλάβῃ ἐπ' αὐτοπόρῳ εἰσερχόμενα τῆς Ἀλβιῶνος τὰ σιδηρόσκαφα.

Ἄμαξαι, θεραπεύεται, ἵπποι, πολύτιμοι μηλωταὶ, βαρύτιμοι χειμεριναὶ ἐνδομασθαί, καλλιτεχνικαὶ βραπτικῆς ἐμπνεύσεις τῆς Tricoteuse, τοῦ Grombach, τοῦ Demilleville, καὶ πάσης ἄλλης ἱεροφάντιδος ὀρητρᾶς τῆς Μούσης Μόδας, τῆς δεκάτης τῶν Μουσῶν, ἥτις διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους καλλιτεχνίαν ἐφηρμοσμένην ἐπὶ τῶν κουρελίων καὶ ἥτις ματέβαλε τὸ βράχος εἰς ἰδέαν, καὶ τὸ πανίον εἰς πρῆσιν, μέταξα, βελούδον, ἐσθῆτες μακρόκαρκοι, πλοῦτος ἔρπων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, πῖλοι πτερόντες εἰς οὐς τὸ πτηνὸν τοῦ παραδείσου ἐδάνεισε τὴν οὐρὰν του, ὁ χῆν τὴν πτέρυγά του, ἐν πτίλῳ του ὁ ταῶ, ἐν κατὶ τί του, ὁ πετεινὸς παραβιάζων τοῦ ὀρνιθῶνος τὰ δικαιώματα· ἄνθη ψευδῆ ἐκχοντοάκις ἀκριβέστερον πληρονόμειν ἀπὸ τὰ ἄνθη τὰ ἀληθῆ, ὅπερ εἶναι ἀπόδειξις ὅτι τὸ ψεῦδος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι πολυτιμότερον τῆς ἀληθείας, κοσμήματα χρυσαῖα, μαργαρίται, ἀδάμαντες, ἅπαντα πράγματα ἰκανὰ νὰ συγκινήσωσι ἕνα Κιρκάσιον, ἀνέρχονται, κατέρχονται, καὶ ὑπερήφανα ἀγέρωχα καὶ γαῦρα διελαύνουσι τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ Πέρα, ἐνῶ ἑκατὸν χιλιάδες δυστυχῶν κρούουσι τὴν θύραν τῆς Πόλεως ζητοῦντες φιλοξενίαν, ζητοῦντες ἄσυλον.

Ἐκατὸν χιλιάδες!

Ἐπέρρωχος δυστυχίας σωρός. Φῶδος καὶ τρόμος, πῦρ καὶ σιδήρος, ἀρπαγὴ καὶ λεηλασία,

φλῶξ καὶ μάχαιρα, φόνος σφαγὴ αἰχμαλωσία, παραβίασις ὕβρις ἐξανδραποδισμὸς, ἱεροσυλία κλοπῆ, ἐνεδρα δολοφονία κακούργημα, λύσσα σπαραγμὸς καταστροφὴ ἀφανισμὸς, φρίκη κλαυθμὸς οἰμωγαὶ κραυγαὶ, ἀπελπισία στεναγμοὶ θρήνοι δάκρυα, κατάραι, βλασφημίαι, αἵματα, πληγαὶ, ψῦχος πάγος, γυμνότης, βράχη, βίγος, πείνα, ἀθλιότης, ἰδοὺ ἡ ἱστορία τῶν ἑκατὸν χιλιάδων.

Ἡ ἱστορία τῶν θυμάτων τῶν τίγρων εἶναι ἀνθρωπινωτέρα. Τώρα τὸ κακούργημα ἀνῆλθε πλέον εἰς ἐπιστήμην. Ὁ Κιρκάσιος ἀνεκάλυψε καὶ ἄλλαι μυστικὰς ἰδιοτροπίας τῆς λύσσης. Ἡ κλοπὴ ἐτελειοποιήθη. Δὲν κλέπτουσι μόνον πράγματα. Τώρα κλέπτουσι καὶ ἀνθρώπους. Ἡ ἀρπαγὴ ἀνεκάλυψε εἰς τὸ τετραγώνον.

Ἦρπει νὰ ἴηναί τις Σαικισπῆρος διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συμβῆτῃ τοῦ φοβεροῦς τῶν κακούργημάτων συνδυασμοῦ, καὶ θρηνωδὸς Περαιάσις ὅπως κλαύσῃ τὰ θύματα τοῦ Κιρκασιανοῦ μακελείου.

Ἄλλ' ἄφετε, ὑπάρχει Θεὸς ἐκεῖ ἐπάνω, ὅστις δὲν εἶναι μύωψ. Δὲν ἔχει ἀνάγκην μήτε τῶν τηλεσκοπίων, μήτε τῶν τηλεφῶνων μας· ταῦτα θεωροῦνται γελοῖα ἐν τῷ οὐρανῷ.

Τώρα δράμετε πρὸς βοήθειαν τῶν ἀτυχῶν τούτων. Διέρωγον τοὺς ὀδόντας τῶν λύκων, μὴ ἀφήσῃτε τὰς κακούχιας καὶ τὰς στερήσεις νὰ τοὺς φονεύσωσιν Ἄνοξαιε τὰς θύρας τῶν μεγάρων ὑμῶν, καὶ ὑπὸ τὴν φιλόανθρωπον στέγην των θερμάνετε, λούσατε, ἐνδύσατε, χορτάσατε, ποτίσατε, παρηγορήσατε καὶ κοιμήσατέ τους.

Κόψατε, κυρίαί, τῆς ἐσθῆτος ὑμῶν τὴν κέρκον, ἥτις σκεπάζει τρεῖς πῆχεις τοῦ λιθοστρώτου τετραγωνικὰς, καὶ ἀντὶ τοῦ λιθοστρώτου σκεπάσατε τὴν γυμνότητά των. Ἐπιθήσατε ἐν ὀλιγώτερον ἄθος ψευδὲς ἐπὶ τοῦ πῖλου σας, καλλωπίσθητε μὲ ἐν ὀλιγώτερον ψεῦδος, τὸ δὲ ἀντίτιμόν του προσφέρατέ το ὑπὲρ τῶν προσφύγων, καὶ τότε τὸ ψεῦδος θὰ γείνη ἀλήθεια. Ἐκβάλατε ἐν ἀπὸ αὐτὰ τὰ χίλια τίποτα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὸ κομμωτήριόν σας, δόσατε ἐν ἐνώτιόν σας, καὶ ἂν τις ἐρωτήσῃ· διατί, κυρία, φορεῖτε, ἐν μόνον ἐνώτιον; Ἐγὼ θὰ τῷ ἀποκριθῶ· εἰς τὸ ἄλλο οὐς ἀντὶ κομμωματος, κρέματε ἢ ἀγαθοεργία.

Δι' ἀμοιβὴν σας ὡς ἔχετε τὰ θερμὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης των. Εἰσὶν ἀδάμαντες μὲ τοὺς ὀποίους ὡς στολισθῆτε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

ΕΓΩ.

Ὁ ὑπεύθυνος Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ καὶ Σ'.